

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к. е. н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Удосконалення управління платоспроможністю в системі
забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства»

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Олексій ЧЕРНУХА

Науковий керівник,

к.е.н, доцент
науковий ступінь, посада

Олександр ТКАЧЕНКО

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ **Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 2024р.

ЗАВДАННЯ

_____ Чернусі Олексію Вікторовичу _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства»

Науковий керівник: Ткаченко Олександр Сергійович, к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від « _____ » _____ 20 _____ року № _____

2. Термін подання здобувачем роботи: 16 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Закон України «Про фінансову реструктуризацію», Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, Цивільний Кодекс України, Податковий кодекс України, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність фермерського господарства «Вперед-Агро».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). 1. Теоретичні основи платоспроможності та фінансово-економічної безпеки підприємства. 2. Оцінка управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства 3. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Ключові компоненти платоспроможності підприємства. Фактори впливу на платоспроможність підприємства. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства. Методичні підходи в управлінні платоспроможністю та фінансово-економічною безпекою підприємства. Методологія управління платоспроможністю підприємства. Динаміка руху основних засобів на ФГ «Вперед-Агро». Схема областей економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро». Показники оцінки ліквідності ФГ «Вперед-Агро», тис. грн. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро». Схема варіантів послідовності подолання неплатоспроможності.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2024 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи платоспроможності та фінансово-економічної безпеки підприємства	Лютий - Березень 2024	Виконано
2	Фінансово-економічна характеристика підприємства	Квітень - Травень 2024	Виконано
3	Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства	Червень – Липень 2024	Виконано
4	Механізми управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Серпень - Вересень 2024	Виконано
5	Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Жовтень - Листопад 2024	Виконано
6	Висновки	Грудень 2024	Виконано
7	Оформлення дипломної роботи	Грудень 2024	Виконано

Здобувачка _____
(підпис)Олексій ЧЕРНУХА
(прізвище та ініціали)Науковий керівник _____
(підпис)Олександр ТКАЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Зміст та поняття платоспроможності підприємства	9
1.2. Сутність поняття фінансово-економічної безпеки підприємства	14
1.3. Методичні підходи щодо управління платоспроможністю та фінансово-економічною безпекою підприємства	17
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	23
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	23
2.2. Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства	27
2.3. Механізми управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	31
Висновки до другого розділу	37
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	40
3.1. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	40
3.2. Технологія використання ефекту фактора часу в оцінці платоспроможності підприємств	44
3.3. Використання методики системного аналізу неплатоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	53
Висновки до третього розділу	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства»

Робота включає вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел. Кваліфікаційну роботу викладено на 71 сторінці комп'ютерного тексту та містить 9 таблиць та 10 рисунків та 8 додатків.

Об'єктом дослідження є процес визначення та управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Предметом дослідження виступає концептуально-композиційна алгоритмізація організаційно-економічного механізму управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності платоспроможності та вдосконалення методичного інструментарію її аналізу, що забезпечує прийняття обґрунтованих рішень в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження У процесі дослідження застосовувалися діалектичний, економіко-статистичний, монографічний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний та інші методи економічних досліджень. При проведенні досліджень використовувався пакет прикладних програм Microsoft Office.

Вивчено сутність понять платоспроможність та фінансово-економічна безпека підприємства. Проаналізовано фінансово-економічну характеристику підприємства. Оцінено існуючу систему управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Вивчено механізм управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Намічені перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Досліджено використання методики системного аналізу неплатоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

АНАЛІЗ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА.

ABSTRACT

Topic: "**Improving solvency management in the system of ensuring the financial and economic security of an enterprise**"

The work includes an introduction, three sections, conclusions and a list of sources used. The qualification work is presented on 71 pages of computer text and contains 9 tables and 10 figures and 8 appendices.

The object of the study is the process of determining and managing solvency in the system of ensuring the financial and economic security of an enterprise.

The subject of the study is the conceptual and compositional algorithmization of the organizational and economic mechanism of managing solvency in the system of ensuring the financial and economic security of an enterprise.

The purpose of the qualification work is to theoretically substantiate the essence of solvency and improve the methodological tools for its analysis, which ensures the adoption of informed decisions in the system of ensuring the financial and economic security of an enterprise.

Research methods In the process of the study, dialectical, economic and statistical, monographic, abstract-logical, calculation-constructive and other methods of economic research were used. The Microsoft Office application package was used in the research.

The essence of the concepts of solvency and financial and economic security of the enterprise was studied. The financial and economic characteristics of the enterprise were analyzed. The existing system of management of financial and economic security of the enterprise was evaluated. The mechanism of solvency management in the system of ensuring financial and economic security of the enterprise was studied. Promising directions for improving solvency management in the system of ensuring financial and economic security of the enterprise were outlined. The use of the methodology of systemic analysis of insolvency to ensure financial and economic security of the enterprise was studied.

KEYWORDS

ANALYSIS, SOLVENCY, LIQUIDITY, MANAGEMENT, SECURITY, ENTERPRISE, FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасній українській економіці перед багатьма підприємствами виникла проблема поповнення нестачі власних оборотних засобів. Це стало причиною масового порушення синхронності руху коштів, нестачі платіжних коштів на погашення термінових боргів та зниження показників платоспроможності підприємства.

Підприємницька діяльність у деяких галузях української економіки супроводжується високим ризиком неплатоспроможності. Особливо гостро він проявляється у аграрному секторі після повномасштабного вторгнення. У підсумку до 70% сільськогосподарських підприємств нерентабельні та неплатоспроможні. Водночас особливості ринкових відносин у сільському господарстві України зумовлюють можливість появи прострочених боргів навіть у прибуткових товаровиробників. Тому проблема подолання їх неплатоспроможності нині особливо актуальна.

Теоретичні та практичні питання удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства торкаються досліджень щирого кола вчених та практиків: Бондарчук Н.В., Герастовська А.В., Денисенко М.П., Дубинська О.С., Іоргачова М.І., Коваленко О.В., Ковальчук А.М., Краснокутська Н.С., Меліхова Т.О., Мулик Т.О., Новіченко Л.С., Палій Г.В., Пілецька С.Т., Рогатіна Л.П., Синельник Л.С., Терен Г.М., Ткаченко О.С., Толпежніков Р. О., Фоміна О.В., Чемчикаленко Р.А. та інші

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності платоспроможності та вдосконалення методичного інструментарію її аналізу, що забезпечує прийняття обґрунтованих рішень в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Відповідно до мети були поставлені такі завдання:

- вивчити сутність понять платоспроможність та фінансово-економічна безпека підприємства;

- проаналізувати фінансово-економічну характеристику підприємства;
- оцінити існуючу систему управління фінансово-економічною безпекою підприємства;
- вивчити механізм управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- намітити перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- дослідити використання методики системного аналізу неплатоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процес визначення та управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Предметом дослідження виступає концептуально-композиційна алгоритмізація організаційно-економічного механізму управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися діалектичний, економіко-статистичний, монографічний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний та інші методи економічних досліджень. При проведенні досліджень використовувався пакет прикладних програм Microsoft Office.

Наукова новизна полягає у розробці теоретичних та методичних підходів до аналізу платоспроможності (неплатоспроможності) з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. У кваліфікаційній роботі обґрунтовано такі положення, що мають елементи новизни:

удосконалено:

- методики визначення ефекту фактора часу, що дає можливість

кількісно оцінити якісні аспекти фінансового планування, а також визначити вплив останніх на потреба підприємства для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;

набули подальшого розвитку:

- методики системного аналізу неплатоспроможності, що сприяє кількісної оцінки впливу різних факторів на неплатоспроможність та розроблення якісного плану управління фінансово-економічною безпекою підприємства;

- двійкова система SWOT-аналізу, що дозволяє обґрунтовано порівнювати переваги та недоліки різних методик фінансового аналізу та формувати оптимальний пакет аналітичних інструментів подолання неплатоспроможності;

Апробація результатів роботи. Основні наукові положення кваліфікаційної роботи доповідалися та обговорювалися на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи», яка проходила 30-31 жовтня 2024 р. в м. Дніпро.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблений автором комплекс заходів, спрямованих на удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє підвищити рівень прибутку, стимулювати зростання рентабельності у виробництві сільськогосподарської продукції підприємства.

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю в співавторстві у фаховому електронному журналі «Сталий розвиток економіки» категорії «Б», загальним обсягом 0,53 д.а.

Робота включає вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел. Кваліфікаційну роботу викладено на 71 сторінці комп'ютерного тексту та містить 9 таблиць та 10 рисунків та 8 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Зміст та поняття платоспроможності підприємства

В сучасних складних умовах господарювання, коли кожен день підприємства наражаються на ризики різних видів важливим є встановлення потрібної відмітки платоспроможності, адже при втраті платоспроможності підприємству загрожує банкрутство. Зауважимо, що для підприємства платоспроможність - це вміння господарюючого суб'єкта у встановлені терміни та обсяги реалізувати взяті на себе перед кредиторами зобов'язання фінансові, постачальниками, персоналом, бюджетні зобов'язання і перед контрагентами іншими. Даний показник є стратегічним показником стійкості фінансової підприємства, описує кредитоспроможність і дієвість керування ресурсами фінансовими.

Платоспроможність відображає вміння господарюючого суб'єкта закрити власні зобов'язання фінансові. На основі цього оцінити платоспроможність підприємства можна за рахунок віднімання активів від зобов'язань, котрі становлять капітал акціонерний. Виокремлюють ще платоспроможності показники, котрі висвітлюють деякі аспекти платоспроможності для можливості здійснення деталізованого дослідження. Велика кількість підприємств володіє від'ємним акціонерним капіталом, дана ситуація засвідчує стан неплатоспроможності. Від'ємний капітал акціонерний засвідчує факт відсутності балансової вартості господарюючого суб'єкта, дана ситуація впливає на наявність збитків для власників бізнесу. По суті, якби від компанії вимагали термінового розформування, необхідно було б здійснити реалізацію усіх активів і в наслідок цього відшкодувати зобов'язання, як решту вартості залишити тільки капітал акціонерний.

Розглянемо різні погляди науковців стосовно визначення сутності платоспроможності підприємства.

Іорґачова М.І., Ковальова О.М. та Коцюрубенко Г.М. наголошують на тому, що: платоспроможність господарюючого суб'єкта окреслюється показником стійкості фінансової, котрий зазначає запаси котів обігових господарюючого суб'єкта джерелами генерування довгостроковими. Стан платоспроможності поточної чи неплатоспроможності зазначає рівень укомплектованості або ж неукомплектованості активів обігових суб'єкта джерелами довгостроковими. Критичність платоспроможності є підґрунтям того, що будь який господарюючий суб'єкт має на меті збільшити її рівень та віднаходить з цією метою певні методики зміцнення і підвищення [15].

Сніткіна І.А. зазначає, що: платоспроможність підприємства на мікроекономічному рівні слід розуміти як його здатність виконувати фінансові зобов'язання, використовуючи власні або залучені ресурси. Це включає здійснення платежів для задоволення потреб усіх контрагентів, виконання обов'язків перед працівниками, а також виконання зобов'язань перед державою. Таке визначення підкреслює важливість фінансових розрахунків як усередині підприємства, так і з зовнішніми партнерами [44].

Ми погоджуємося з точкою зору Харченко О.С., котрий зазначає, що: платоспроможність виступає ключовим елементом, що забезпечує підтримання стабільного та конкурентоспроможного стану підприємства як у поточному періоді, так і в майбутньому, дозволяючи йому оперативно реагувати та адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх впливів в умовах сучасного ринку [55].

Стасюк Л. акцентує увагу на тому, що: виділяють два типи платоспроможності: поточну (короткострокову) та перспективну. Поточна платоспроможність відображає стан розрахунків підприємства на даний момент і оцінюється за показниками його фінансових потоків: надходження грошових коштів має бути достатнім для покриття поточних зобов'язань. Вона також демонструє здатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання у короткостроковій перспективі. Перспективна платоспроможність, у свою чергу, оцінює можливість підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання у середньостроковій та довгостроковій перспективі [45].

Зазначимо, що платоспроможність взаємозалежна від балансу між наявними коштами, обсягами ліквідних активів і фінансовими зобов'язаннями підприємства. Ключові компоненти платоспроможності згруповані та представлені на рисунку 1.1.

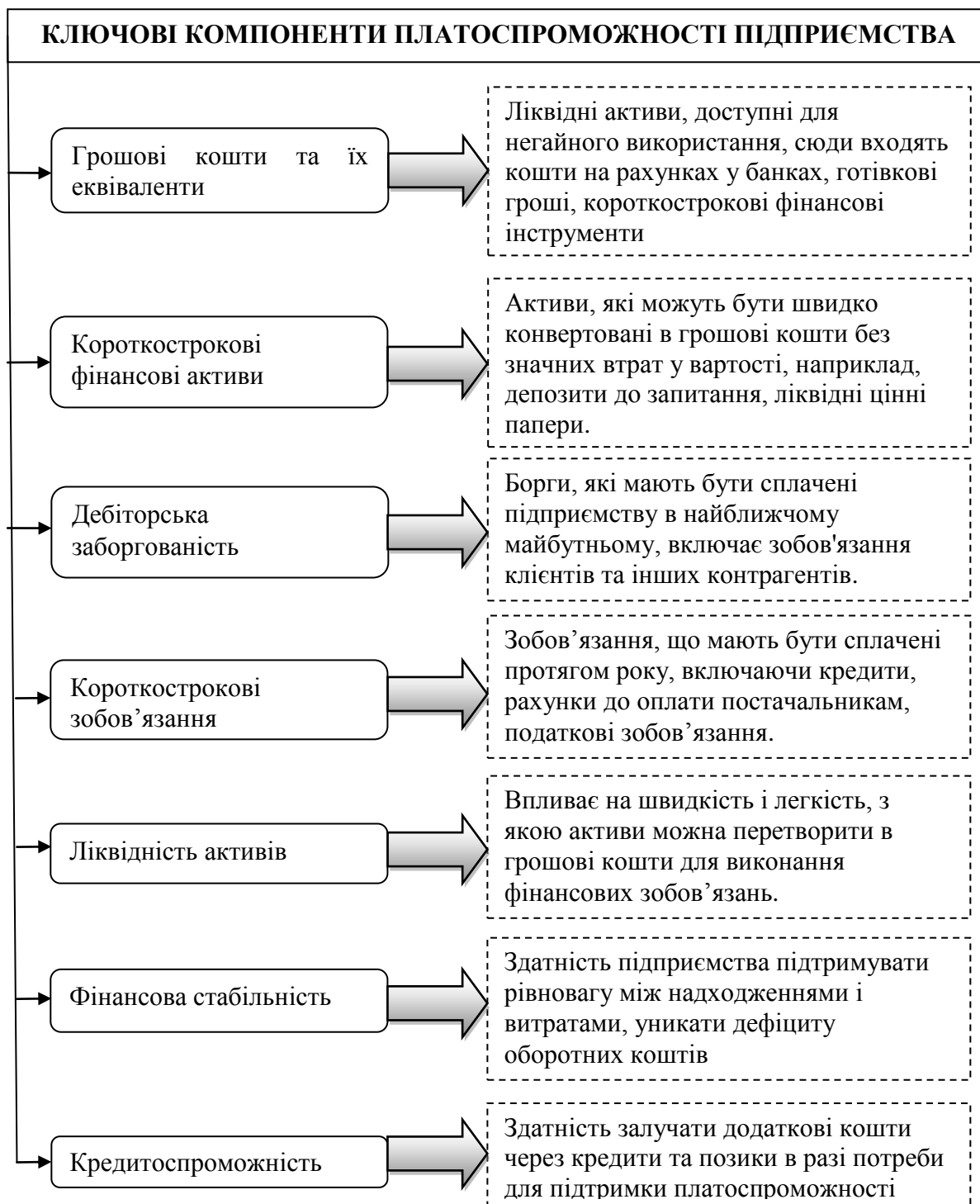

Рис. 1.1. Ключові компоненти платоспроможності підприємства

Ми розділяємо точку зору Томчук О.Ф. стосовно того, що: діяльність

вітчизняних підприємств значною мірою ускладнюється через тривалу кризу неплатежів, збільшення дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливі умови податкового законодавства та гострий дефіцит фінансових ресурсів. Для збереження своїх позицій в таких умовах підприємствам необхідно постійно підтримувати та вдосконалювати фінансові показники. Здатність суб'єктів господарювання своєчасно та повністю виконувати планові платежі, погашати термінові зобов'язання та при цьому зберігати стабільний темп діяльності є важливим фактором конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Платоспроможність і ліквідність забезпечують підприємству стабільне фінансування операційної діяльності, що виявляється в наявності фінансових ресурсів і надійності взаємовідносин з іншими суб'єктами господарювання. У зв'язку з цим виникає гостра потреба в аналізі та розробці нових підходів до ефективного управління платоспроможністю підприємств [52].

Доречним є твердження Олесенко І.С. стосовно того, що: фінансова стійкість і платоспроможність підприємства забезпечують йому конкурентні переваги у залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі постачальників і залученні висококваліфікованих кадрів. Крім того, таке підприємство уникає конфліктів із державою та суспільством, оскільки своєчасно виконує зобов'язання перед бюджетом, сплачує внески до соціальних фондів, виплачує заробітну плату працівникам, дивіденди акціонерам, а також повертає кредити банкам разом із відсотками [37].

Зауважимо, що платоспроможність виступає основою для забезпечення стабільності господарської діяльності, ефективного управління фінансами та підтримки репутації перед партнерами, інвесторів і кредиторів, адже в реаліях сьогодення для вітчизняних підприємств платоспроможність знижується через недотримання платіжної дисципліни, постійним збільшенням дебіторської та кредиторської заборгованості, зменшенням виробничих потужностей, загостренням дефіциту фінансових ресурсів.

На забезпечення платоспроможності підприємства має вплив низка

факторів, котрі представлені на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Фактори впливу на платоспроможність підприємства

Варто зауважити, що для аналізу платоспроможності підприємства застосовують наступні найважливіші показники як коефіцієнт поточної ліквідності показує можливість підприємства покривати зобов'язання короткострокові за допомогою активів поточних, швидкої ліквідності коефіцієнт здійснює оцінку здатності погашення боргів за допомогою самих ліквідних активів, абсолютної ліквідності коефіцієнт засвідчує долю зобов'язань, коті підприємство здатне негайно погасити.

За твердженням Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В.: аналіз рівня платоспроможності підприємства є важливим інструментом для своєчасного виявлення фінансового стану, ідентифікації порушень у діяльності та визначення їх причин. Він сприяє пошуку резервів для підвищення платоспроможності, розробці рекомендацій щодо раціонального використання фінансових ресурсів і забезпечення кращої фінансової стійкості

підприємства [53].

Отже, варто зазначити, що платоспроможність є основою фінансової стійкості та життєздатності підприємства. Вона дозволяє підприємству зберігати свою конкурентоспроможність, реалізовувати стратегічні цілі та підтримувати ефективну взаємодію з учасниками ринку. Управління платоспроможністю є ключовою ідеєю фінансового менеджменту, яке вимагає системного підходу, оперативного моніторингу та вдосконалення управлінських рішень.

1.2. Сутність поняття фінансово-економічної безпеки підприємства

Безпека підприємства фінансово-економічна є ключовим елементом його успішного існування і розвитку. В умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби, встановлення безпеки фінансово-економічної стає одним із головних задач для будь-якого підприємства. Це дозволяє не тільки захистити його від загроз зовнішніх і внутрішніх і створити умови для стабільного зростання та розвитку. Фінансово-економічна безпека забезпечує захист від таких загроз, як банкрутство, неплатоспроможність, втрата ліквідності та зниження рентабельності.

Досліджуючи суть безпеки підприємства фінансово-економічної Голиков І.В. акцентував увагу на тому, що: Фінансово-економічна безпека являє собою динамічний компонент економіки, здатний адаптуватися до сучасних викликів. На теперішньому етапі розвитку держави забезпечення фінансово-економічної безпеки вимагає врахування специфічних характеристик об'єкта дослідження, зокрема в умовах виникнення негативних явищ, пов'язаних із невизначеністю та ризиком, які можуть призводити до відхилення від запланованого рівня фінансово-економічної стійкості [8].

Такі науковці як Бондарчук Н.В. та Фесенко А.В. зазначили, що: фінансово-економічна безпека підприємства є ключовою складовою, яка формує фінансовий стан суб'єкта господарювання, забезпечуючи

збалансованість і ефективність використання фінансових ресурсів, а також стійкість до поточних і потенційних загроз [4].

Дубинська О.С. стверджує, що: фінансово-економічна безпека підприємства - це динамічний стан, який відображає його здатність ефективно протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам, пов'язаним із господарською та фінансовою діяльністю. Цей стан досягається завдяки впровадженню комплексу організаційних і управлінських заходів, спрямованих на забезпечення стабільної, безперебійної та прибуткової роботи навіть в умовах дестабілізуючого впливу зовнішнього середовища [10].

Досліджуючи сутність безпеки підприємства фінансово-економічної Краснокутська Н.С. визначила, що вона є : Це інтегральна характеристика рівня захищеності фінансових інтересів підприємства, яка відображає їхню узгодженість із доступним потенціалом і визначеними цілями, забезпечуючи здатність протидіяти різноманітним негативним чинникам у процесі фінансово-господарської діяльності [23].

В свою чергу Картузов Є.П довів те, фінансово-економічна безпека підприємства визначається як такий стан його фінансів, який, по-перше, відзначається збалансованістю та якістю використання фінансових інструментів, технологій і послуг; по-друге, демонструє стійкість до впливу внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, забезпечує здатність фінансової системи підприємства реалізовувати його інтереси, місію та завдання за рахунок достатніх фінансових ресурсів; і по-четверте, сприяє ефективному та сталому розвитку цієї системи [16].

На нашу думку, фінансово-економічна безпека виступає основою для безперервної діяльності та розвитку підприємства. Вона вимагає комплексного підходу до управління ризиками, фінансовими потоками та ресурсами для досягнення довгострокових цілей і збереження стійкості в умовах змінного ринку.

Ключові характеристики фінансово-економічної безпеки представлені такими компонентами як: стійкість до загроз, адже підприємство повинно мати

ефективні механізми для протидії економічним, політичним і соціальним ризикам, зокрема під час кризових ситуацій. Ліквідність та платоспроможність, як забезпечення здатності своєчасно реалізовувати зобов'язання фінансові є одним із фундаментальних аспектів безпеки. Фінансова стійкість, як здатність підприємства ефективно розподіляти ресурси та підтримувати баланс між доходами та витратами, що дозволяє уникнути дефіциту капіталу та зберегти фінансову незалежність. Інформаційна безпека, як забезпечення захисту інформаційних ресурсів, зокрема конфіденційних даних та бізнес-процесів, для запобігання втратам і шахрайству. Стратегічна стійкість, забезпечує наявність довгострокового планування та гнучкої стратегії, що дає здатність підприємству пристосуватися до змін у бізнес-середовищі та використовувати нові можливості. Операційна ефективність, підприємство повинно оптимізувати операційні процеси та підвищувати продуктивність праці для забезпечення високої рентабельності та конкурентоспроможності.

Фінансово-економічна безпека є узагальнюючим поняттям і включає в себе певні складові, котрі представлені на рисунку 1.3.

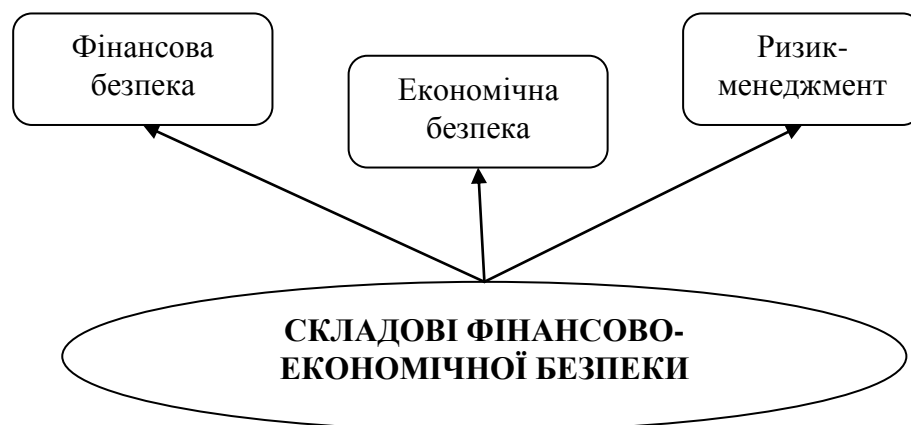

Рис. 1.3. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства

Фінансово-економічна безпека підприємства характеризує захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства, що в свою чергу сприяє його плановому функціонуванню, розвиток і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Це досягається через ефективне управління ресурсами, ідентифікацію та мінімізацію ризиків, а також адаптацію до змін у

середовищі внутрішньому і зовнішньому.

Варто погодитися з точкою зору Рогатіної Л.П. стосовно того, що: безпека підприємств фінансово-економічна як господарюючих суб'єктів відображає їх стійкість, захищеність та самостійність на всіх рівнях управління бізнес-процесами. Це вказує на її універсальність як економічної категорії, результат і конкурентну перевагу, мету діяльності. Вона знаменує спроможність своєчасно усунути різного роду загрози й виклики або призвичаїтися до умов існуючих, що означає й результат гнучкості системи управління підприємством. Дане поняття включає в себе також сукупність ресурсів та засобів, які забезпечують капіталізацію та корпоратизацію підприємств, сприяють підвищенню рівня добробуту їх працівників та власників, задоволення потреб споживачів, інтересів національної безпеки загалом [42].

Отже, наголосимо на тому, що забезпечення безпеки підприємства фінансово-економічної є критично важливим для його стабільного функціонування, зростання та конкурентоспроможності в умовах нестабільного економічного середовища. Становлення фінансово-економічної безпеки є фундаментальною умовою успішного функціонування підприємства. Це не лише захист від потенційних загроз, але й інструмент для сталого розвитку, створення конкурентних переваг та досягнення стратегічних цілей.

1.3. Методичні підходи щодо управління платоспроможністю та фінансово-економічною безпекою підприємства

Керування платоспроможністю та безпекою підприємства фінансово-економічною потребує системного підходу, який включає використання різних методик та інструментів.

Ми розділяємо погляд Рогатіної Л.П. стосовно того, що: керування платоспроможністю та фінансово-економічною безпекою підприємства спрямоване на зниження ризиків, які супроводжують його діяльність. Для

кожного підприємства важливим завданням є прогнозування фінансово-економічного стану і оцінка ризиків з урахуванням виконання його функцій, а також реалізація заходів щодо захисту від впливу різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів. Фінансово-економічна безпека забезпечується шляхом впровадження комплексної, узгодженої, збалансованої та скоординованої системи дій, які відповідають наявним загрозам. Без створення такої інтегрованої системи неможливо подолати кризові явища, стабілізувати економічну ситуацію та забезпечити ефективні механізми соціального захисту [42].

Постійне забезпечення фінансово-економічної безпеки для кожного суб'єкта господарювання є необхідною умовою з метою підтримання стабільності його діяльності та досягнення ключових цілей. Рівень економічної безпеки підприємства визначається ефективністю роботи керівництва та фахівців, які здатні своєчасно попереджати потенційні загрози та усувати їх негативні наслідки.

Доречною є думка Преображенської О.С. відносно того, що: основною метою управління фінансово-економічною безпекою підприємства є ефективне управління ризиками, мінімізація загроз та нейтралізація впливу зовнішніх деструктивних факторів, які не залежать від зусиль самого підприємства. Для адаптації до змін у зовнішньому середовищі необхідно організувати управління фінансово-економічною безпекою, спрямоване на підвищення ефективності використання ресурсів, розширення доступу до ринків, встановлення результативної взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища та забезпечення конкурентоспроможності підприємства в короткостроковому періоді [41].

Методичні підходи в управлінні платоспроможністю та безпекою підприємства фінансово-економічною наведені на рисунку 1.4.

Зазначимо, що впровадження методичних підходів щодо керування платоспроможністю та безпекою підприємства фінансово-економічною дозволяє забезпечити його стійкість, мінімізувати ризики та створити умови для довгострокового розвитку в умовах нестабільності економіки.

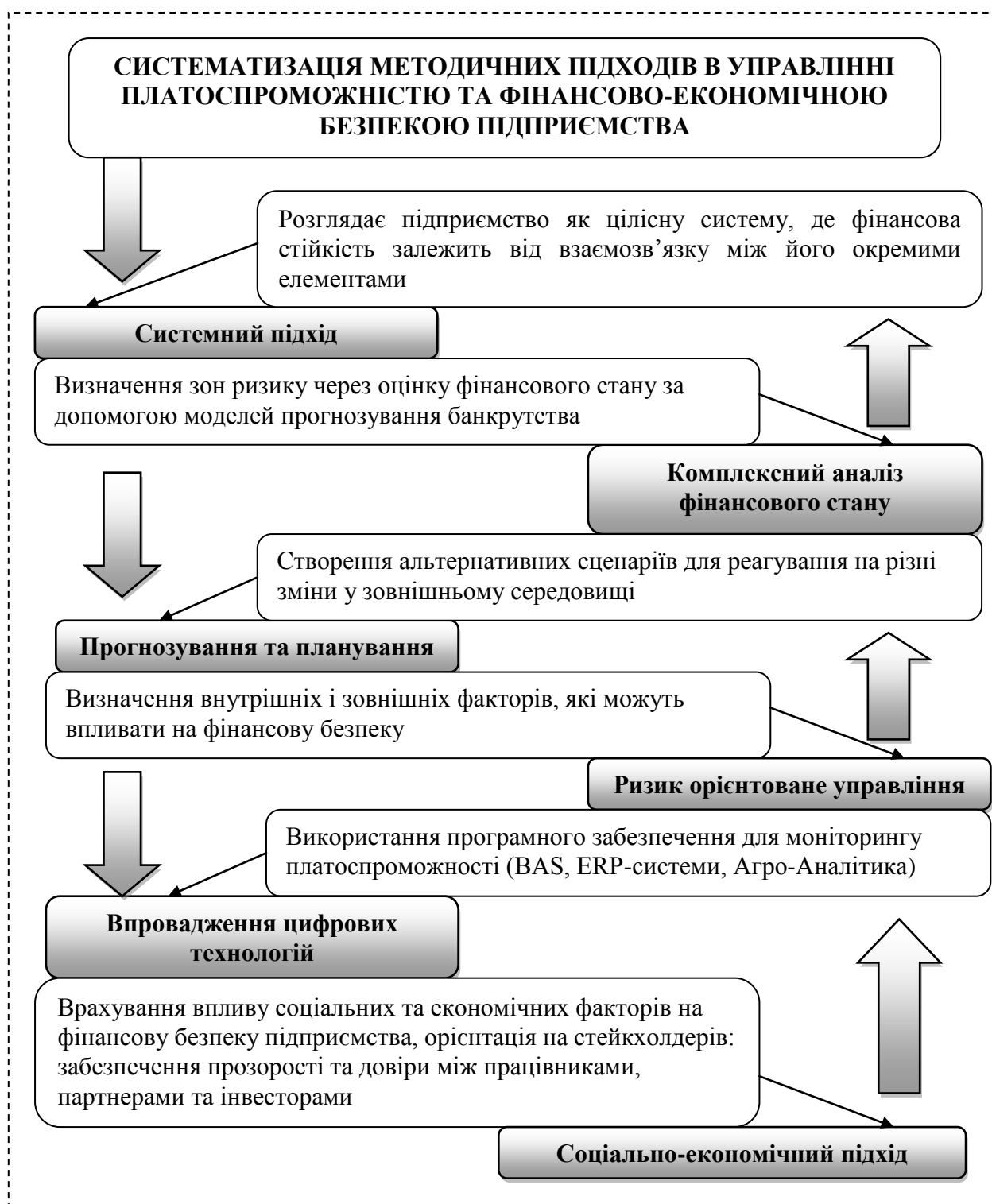

Рис. 1.4. Методичні підходи в управлінні платоспроможністю та фінансово-економічною безпекою підприємства

Цікавою є точка зору Бондарчук Н.В. та Педько А.С. стосовно того, що: фінансово-економічна безпека має ключове значення для діяльності будь-якого підприємства, особливо в умовах нестабільності, і забезпечується через

реалізацію таких заходів: досягнення поставлених цілей і виконання завдань підприємства; забезпечення доступу до ресурсів і ринків; підтримання належного рівня ефективності фінансово-економічної діяльності; створення умов для стійкого розвитку; захист від внутрішніх і зовнішніх загроз та ризиків [3].

Ковальчук А.М. наголошує і ми погоджуємося з його думкою стосовно того, що: на рівень фінансово-економічної безпеки впливають різноманітні зовнішні та внутрішні фактори. Серед зовнішніх можна виділити економічну політику держави, нормативно-правове регулювання, ринкову кон'юнктуру, стратегічний розвиток країни, податкові та відсоткові ставки, інвестиційну активність, стан споживчого ринку, розвиток цифрових технологій тощо. Внутрішніми факторами виступають технологічні особливості виробництва, рівень інноваційної діяльності, кадровий потенціал, управлінські процеси, а також інвестиційна активність підприємства [19].

Отже, враховуючи вищенаведене варто наголосити на важливості моніторингу стану та дієвого управління рівнем безпеки підприємства фінансово-економічної.

В контексті керування платоспроможністю підприємства варто зазначити, що керування підприємства платоспроможністю це процес забезпечення можливості підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, постачальниками, працівниками та державою у встановлені терміни. Платоспроможність є ключовим показником стійкості фінансової і ефективності роботи підприємства.

Методологія керування платоспроможністю підприємства наведена на рисунку 1.5.

Досліджуючи рисунок 1.5. важливо зацентувати увагу на тому, що надзвичайно важливим є впровадження інструментів прогнозування та управління потоками коштів, розробка бюджетів грошових коштів для кожного підрозділу підприємства, створення фонду для покриття непередбачених витрат, розширення асортименту продукції, освоєння нових ринків.

Рис. 1.5. Методологія управління платоспроможністю підприємства

Дієве керування платоспроможністю забезпечує стабільну діяльність підприємства, підтримує його фінансову стійкість і створює умови для подальшого розвитку. Для цього необхідно застосовувати комплексний підхід, що включає аналіз, планування, оптимізацію ресурсів фінансових і контроль за виконанням фінансових зобов'язань.

Висновки до першого розділу.

1. Платоспроможність відображає здатність підприємства погасити свої фінансові зобов'язання. З цієї причини найшвидшою оцінкою платоспроможності компанії є її активи мінус зобов'язання, які дорівнюють акціонерному капіталу. Існують також коефіцієнти платоспроможності, які можуть виділити певні сфери платоспроможності для глибшого аналізу.

2. Встановлено, що платоспроможність залежить від балансу між наявними коштами, обсягами ліквідних активів і фінансовими зобов'язаннями підприємства. Здійснено групування ключових компонентів платоспроможності підприємства.

3. Платоспроможність виступає основою для забезпечення

стабільності господарської діяльності, ефективного управління фінансами та підтримки довіри з боку партнерів, інвесторів і кредиторів, адже в реаліях господарювання вітчизняних підприємств платоспроможність ускладнюється тривалою кризою неплатежів, постійним збільшенням дебіторської і кредиторської заборгованості, зменшенням виробничих потужностей, загостренням дефіциту фінансових ресурсів.

4. Фінансово-економічна безпека підприємства є ключовою складовою її сталого існування і розвитку. В умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби, становлення фінансово-економічної безпеки стає одним із головних завдань для підприємства будь-якого. Це дозволяє не тільки захистити його від зовнішніх та внутрішніх загроз, а й створити умови для стабільного зростання та розвитку. Фінансово-економічна безпека забезпечує захист від таких загроз, як банкрутство, неплатоспроможність, втрата ліквідності та зниження рентабельності.

5. Ключові характеристики фінансово-економічної безпеки представлені такими компонентами як: стійкість до загроз, адже підприємство повинно мати ефективні механізми для протидії економічним, політичним і соціальним ризикам, зокрема під час кризових ситуацій. Ліквідність та платоспроможність, як забезпечення здатності своєчасно здійснювати фінансові зобов'язання є одним із фундаментальних аспектів безпеки.

6. Важливим завданням для кожного суб'єкта господарювання є постійне забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки та платоспроможності, оскільки воно сприяє стабільності діяльності та досягненню ключових цілей. Рівень фінансово-економічної безпеки підприємства визначається здатністю керівництва та спеціалістів ефективно запобігати потенційним загрозам і усувати їхні негативні наслідки.

7. Впровадження методичних підходів щодо керування платоспроможністю і фінансово-економічною безпекою підприємства дозволяє забезпечити його стійкість, мінімізувати ризики та створити умови для довгострокового розвитку в умовах нестабільності економіки.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Фермерське господарство «Вперед-Агро» (далі ФГ «Вперед-Агро») створено 25 червня 2004 року. ФГ «Вперед-Агро» розташоване в м. Підгороднє Дніпропетровської області. Відстань до обласного центру становить 15 км. Керівник фермерського господарства «Вперед-Агро» Лапа Олександр Олександрович.

Основною метою діяльності ФГ «Вперед-Агро» є здійснення виробничо-господарської діяльності, спрямованої на одержання прибутку на вкладений капітал, а також задоволення на основі отриманого прибутку соціально-економічних інтересів власника і членів товариства. У зв'язку із цим підприємство займається наступними видами фінансово-господарської діяльності: виробництво, зберігання та реалізація сільськогосподарської продукції.

У додатку А представлено оцінку майна та капіталу ФГ «Вперед-Агро» за 2019-2023 роки. За аналізований період валюта балансу зросла в 3,6 рази (на 24,31 тис. грн.). Позитивні зміни в структурі активів підприємства пов'язані зі збільшенням основних засобів із 97,2 тис. грн. до 1008,4 тис. грн., що стало можливим завдяки придбанням нової техніки. Також запаси господарства зросли більш ніж у 3,6 рази, що вказує на розширення виробничих потужностей підприємства. Однак, негативною тенденцією є зменшення суми грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій на 12,2 тис. грн. (на 57,28 %), що свідчить про ускладнення з виконанням господарством своїх зобов'язань.

Аналіз пасиву балансу показав, що на момент створення господарства статутний капітал (зареєстрований або пайовий) становив 0 грн. У структурі

пасиву найбільшу частку займають поточні зобов'язання та забезпечення, які за останні п'ять років зросли більш ніж у 159 разів - з 5,7 тис. грн. до 907,4 тис. грн. Значне збільшення також спостерігається у поточній кредиторській заборгованості, яка зросла у 122 рази внаслідок отримання довгострокових банківських кредитів.

Оцінка руху та стану основних засобів ФГ «Вперед-Агро» за 2019–2023 рр. наведена у додатку Д. Аналізуючи ці показники, можна зробити висновок, що за аналізований період річний приріст основних засобів зріс на 114,6 тис. грн. Це спричинило підвищення темпів зростання та приросту на 6 в. п. У 2023 році коефіцієнт оновлення основних засобів збільшився на 2,2 % порівняно з 2019 роком, водночас коефіцієнт вибуття також зріс на 2,2 %. Коефіцієнт заміни у 2023 році зріс на 80,4 в. п. порівняно з 2019 роком, що зумовлено відповідним збільшенням кількості основних засобів, які вибули, та тих, що надійшли протягом року.

Коефіцієнт розширення зріс на 179,4 в. п. завдяки збільшенню річного приросту основних засобів. Період обороту основних засобів скоротився, що зумовлено зростанням показника річної амортизації. Підвищення зносу основних засобів сприяло збільшенню відповідних коефіцієнтів, що, у свою чергу, призвело до зростання коефіцієнта придатності на 15,9 % до кінця звітнього року порівняно з базовим. Динаміка змін основних засобів на підприємстві відображена на рисунку 2.1.

Аналіз фінансових результатів діяльності ФГ «Вперед-Агро» (Додаток Б) демонструє, що чистий дохід від реалізації продукції у звітному році зріс у 4,4 рази. Проте це не свідчить про суттєве підвищення ефективності, оскільки таке зростання здебільшого обумовлене значним підвищенням цін в Україні починаючи з лютого 2022 року.

Аналіз фінансової стійкості ФГ «Вперед-Агро» за період 2019-2023 років свідчить про наявність достатнього обсягу капіталу, інвестованого в господарську діяльність. Це підтверджується тим, що коефіцієнт автономії перевищує нормативне значення 0,5 (Додаток В).

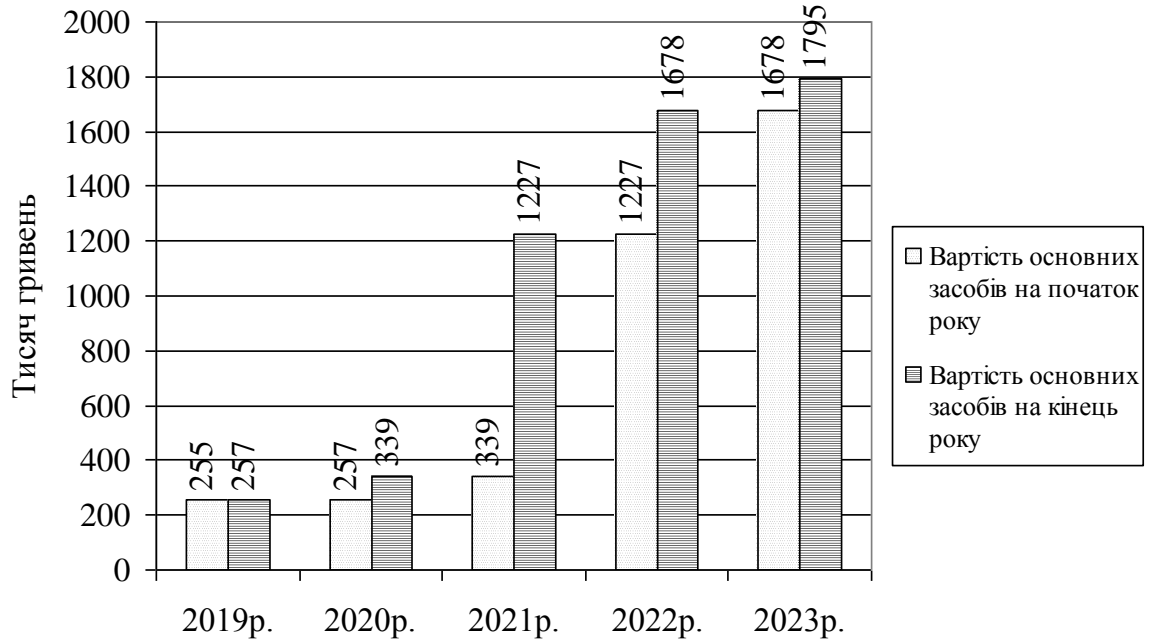

Рис. 2.1. Динаміка руху основних засобів на ФГ «Вперед-Агро»

У 2023 році порівняно з 2019 роком коефіцієнт фінансового ризику суттєво зріс, що свідчить про значні вкладення у резервний капітал. Водночас коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів залишився на тому ж рівні, що вказує на необхідність пошуку шляхів для зниження цього показника на підприємстві.

У 2023 році маневреність капіталу зросла на 72,27% порівняно з 2019 роком, що є позитивною динамікою для функціонального стану підприємства. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів упродовж останніх років досліджуваного періоду залишається нижчим за нормативне значення, становлячи 0,99, із незначним зменшенням на 0,61%. ФГ «Вперед-Агро» має достатній рівень запасів, про що свідчить коефіцієнт забезпеченості запасів, який перевищує нормативне значення. Загальний аналіз показників оборотних активів свідчить про належне забезпечення господарства необхідними ресурсами.

Аналіз показників стану основного капіталу демонструє зростання коефіцієнта реальної вартості майна (на 73,52%) та коефіцієнта реальної вартості основних засобів у структурі майна (на 186,37%), одночасно із

зниженням коефіцієнта накопичення амортизації (на 29,56%) та коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів (на 72,93%). Така динаміка чинить негативний вплив на загальну оцінку майна підприємства, а отже, і на його реальну вартість.

Аналіз ділової активності ФГ «Вперед-Агро» (Додаток Д) показав, що більшість показників демонструють позитивну динаміку. У порівнянні 2023 року з 2019 роком отримано результати, які свідчать про покращення в цій сфері діяльності підприємства. Зокрема, відбулося зростання таких показників: загальний коефіцієнт обертання капіталу збільшився на 34,61%, фондівіддача необоротних активів - на 83,99%, коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів і готової продукції - на 34,12%, коефіцієнт обертання власного капіталу - також на 83,99%. Поряд із цим, позитивні результати спостерігаються і в скороченні тривалості одного обороту: для оборотних виробничих фондів цей показник зменшився на 25,44%, а для власного капіталу - на 45,65%.

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ФГ «Вперед-Агро» (Додаток Е) дає можливість поставити підприємству певну кількість балів, та знайти його сильні та слабкі сторони. За аналізований період фінансовий стан підприємства характеризується стабільним високим інтегрованим показником 9,63–9,13, що відповідає рейтингу «А». Значення коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності з 2019 року значно погіршились. Це свідчить про зниження спроможності підприємства покривати поточні зобов'язання. Попри низькі значення в 2021–2023 роках, рейтинги залишаються стабільно високими. Періоди оборотності дебіторської заборгованості та активів мають позитивну динаміку з 2020 року. Зменшення тривалості обороту свідчить про покращення управління активами. Період оборотності оборотних виробничих фондів коливався, зростаючи у 2023 році, що може вказувати на уповільнення обіговості запасів.

ФГ «Вперед-Агро» демонструє стабільно високий рівень фінансової незалежності, коефіцієнт власного капіталу понад 27% з 2021 року. Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, залишається

високою, але виявляється тенденція до її зниження у 2021–2022 роках. Усі показники рентабельності знизилися з 2019 року, але у 2023 році помітна стабілізація. Найвищий рівень рентабельності власного капіталу у 2023 році 27% свідчить про ефективність використання ресурсів. Знос основних засобів зменшився у 2021 році, але знову зріс до 43,82% у 2023 році, що свідчить про недостатню оновлюваність основних фондів. Прострочена кредиторська заборгованість відсутня, що є позитивним фактором в діяльності фермерського господарства.

Після проведення комплексної оцінки фінансового стану ФГ «Вперед-Агро» встановлено, що інтегрований показник фінансового стану знаходиться в межах від 9,63 в 2019 році до 9,13 в 2023 році та має значення «А», тобто наближене до ідеального.

2.2. Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою ФГ «Вперед-Агро» є важливим етапом для виявлення потенційних ризиків, оптимізації управлінських процесів і забезпечення стабільного розвитку. Ця оцінка включає кілька ключових аспектів:

- оцінка екологічної складової;
- аналіз інноваційної складової;
- визначення інтелектуальної складової;
- дослідження кадрової складової;
- вивчення силової складової;
- методика визначення техніко-технологічної складової;
- аналіз фінансової складової.

Фактичний рівень екологічної складової в ФГ «Вперед-Агро» становить 1,75 бала з можливих 2,00, що вказує на відносно високий рівень відповідності екологічним стандартам, але все ще є простір для вдосконалення. Екологічна

складова знаходиться на задовільному рівні, але її подальший розвиток є важливим для зміцнення економічної безпеки підприємства, зменшення ризиків штрафів за порушення екологічних норм і покращення іміджу ФГ «Вперед-Агро» як екологічно відповідального господарства.

Фактична оцінка інноваційної складової в ФГ «Вперед-Агро» складає 3,00 із максимально можливих 4,00, що свідчить про середній рівень розвитку інноваційної діяльності на підприємстві. Поточний рівень інноваційної складової є задовільним, але підприємство має значний потенціал для покращення. Інноваційний розвиток може стати важливим фактором підвищення конкурентоспроможності ФГ «Вперед-Агро», за умови впровадження рекомендацій і збільшення уваги до стратегічного управління інноваціями.

Інтелектуальна складова економічної безпеки охоплює створення, накопичення, захист і ефективне використання інтелектуального потенціалу підприємства. Вона є ключовим чинником конкурентоспроможності в умовах сучасної економіки, заснованої на знаннях і інноваціях. Значення фактичного 3,5 балу є дещо нижчим за максимальний 4,0, що свідчить про наявність певних недоліків у системі захисту інтелектуальної власності, інноваційного розвитку та управління знаннями. Це може вказувати на необхідність посилення заходів для захисту інтелектуальних ресурсів та підвищення рівня інтелектуального потенціалу підприємства.

Кадрова складова економічної безпеки підприємства визначає здатність забезпечувати стабільність, ефективність і конкурентоспроможність через раціональне управління людськими ресурсами. Її аналіз включає оцінку кількісних і якісних характеристик персоналу, а також рівня управлінських процесів. Фактичний рівень кадрової складової підприємства оцінено на 3,00 із максимально можливих 4,00. Це свідчить про достатній, але не оптимальний стан управління персоналом. Для покращення кадрової складової ФГ «Вперед-Агро» слід звернути увагу на розвиток кваліфікаційного рівня працівників, вдосконалення системи мотивації та соціального захисту. Ці заходи дозволять

знизити ризики, підвищити стабільність і ефективність роботи підприємства, що позитивно вплине на його економічну безпеку.

Силова складова економічної безпеки передбачає забезпечення фізичного захисту ресурсів, персоналу та інфраструктури ФГ «Вперед-Агро». Вона є важливою для мінімізації загроз, пов'язаних з крадіжками, пошкодженням майна, промисловим шпигунством чи іншими зовнішніми впливами. оцінки економічної безпеки силова складова отримала 2,50 із 3,00, що свідчить про загалом достатній, але не максимальний рівень безпеки. Можливі причини цього рівня. Силова складова в ФГ «Вперед-Агро» перебуває на задовільному рівні, проте є можливості для вдосконалення, зокрема в аспектах модернізації обладнання та посилення охорони території. Впровадження запропонованих заходів підвищить загальний рівень безпеки підприємства, зменшить ризики фізичних втрат і забезпечить стабільну роботу.

Техніко-технологічна складова економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» включає рівень розвитку та ефективність застосування технологічних рішень, а також забезпечення безперебійної роботи технічних і технологічних систем. Оцінка цієї складової допомагає визначити здатність підприємства адаптуватися до змін на ринку і впроваджувати інновації. Фактичний 3,5 бал техніко-технологічної безпеки нижчий за максимальний 4,0, що може вказувати на деякі проблеми у впровадженні новітніх технологій, підтримці технічної інфраструктури та забезпеченні необхідної технологічної безпеки. Це потребує вдосконалення технічного оснащення, інвестицій у модернізацію виробничих процесів і зниження ризиків, пов'язаних з технічними проблемами на підприємстві.

Фінансова складова економічної безпеки є однією з ключових, оскільки від її стабільності залежить загальний фінансовий стан підприємства та його здатність реагувати на зовнішні та внутрішні ризики. Середній рівень фінансової безпеки 2,50 з 5,00 в ФГ «Вперед-Агро» свідчить про не надійну фінансову основу підприємства. Це вказує на погану організовану систему фінансового менеджменту. Фінансова складова економічної безпеки ФГ

«Вперед-Агро» вказує на неефективне управління фінансами і здатність підприємства забезпечити свою стабільність у мінливому ринковому середовищі. Для досягнення максимального рівня безпеки та зміцнення фінансової позиції варто продовжувати вдосконалювати стратегії інвестицій та управління витратами.

Результати аналізу складових елементів економічної безпеки в ФГ «Вперед-Агро» згрупуємо в таблиці 2.1 в якій наведено максимальне значення та фактичне.

Таблиця 2.1

Оцінка економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро»

Складова	Максимальний	Фактичний	Відносна
Екологічна	2,00	1,75	0,88
Інноваційна	4,00	3,00	0,75
Інтелектуальна	4,00	3,50	0,88
Інформаційна	3,00	2,50	0,83
Кадрова	4,00	3,00	0,75
Силова	3,00	2,50	0,83
Техніко-технологічна	4,00	3,50	0,88
Фінансова	5,00	2,50	0,50

Дані таблиці 2.1 свідчать, що, підприємство ФГ «Вперед-Агро» має добрі результати в більшості складових економічної безпеки, особливо в інтелектуальній та техніко-технологічній сферах. Однак є області, де є потенціал для покращення, зокрема у сфері інновацій, інформаційної та фінансової безпеки, кадрової політики та екологічних стандартів. Для зміцнення загальної економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» рекомендується зосередити зусилля на вдосконаленні цих складових.

Для наочності результати оцінювання економічної безпеки можна подати у вигляді діаграми (рис. 2.2), де радіус-вектори характеризують рівні складової економічної безпеки протягом досліджуваного періоду (2019-2023 рр.).

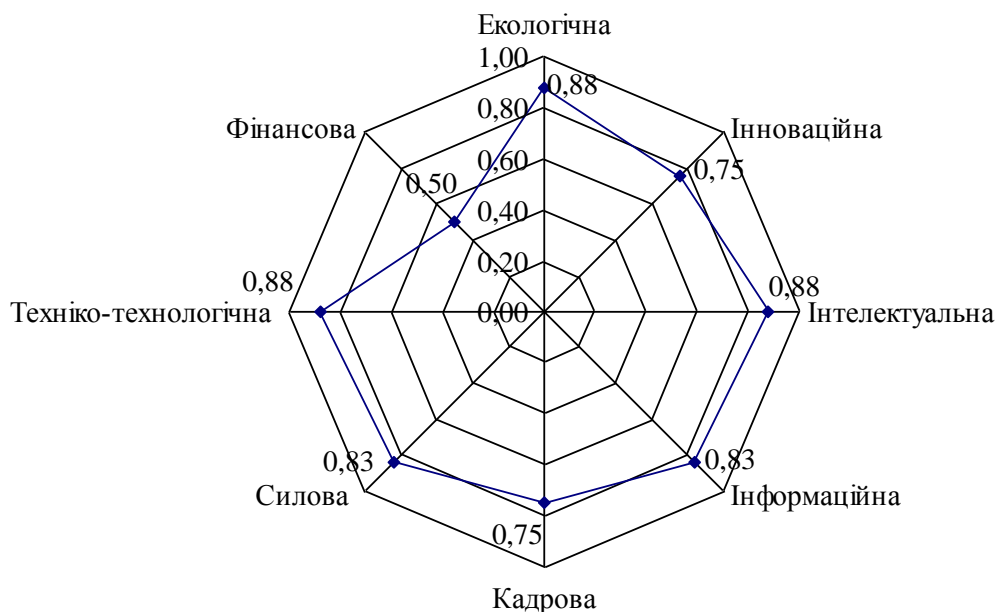

Рис. 2.2. Схема областей економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро»

ФГ «Вперед-Агро» має значний потенціал для покращення в різних сферах економічної безпеки, особливо в інноваційній фінансовій та кадровій складових. Системне вдосконалення кожної з складових безпеки дозволить досягти високих стандартів економічної безпеки та стабільності в майбутньому.

2.3. Механізми управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Однією з умов забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» є його платоспроможність. Платоспроможним є підприємство, здатне вчасно та без порушень договірних умов виконувати графік погашення заборгованості перед контрагентами.

Рівень платоспроможності підприємств багато в чому визначається їх галузевою специфікою. У таблиці 2.2 представлені показники платоспроможності ФГ «Вперед-Агро» (сільськогосподарської галузі).

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності свідчить про зниження фінансової стабільності підприємства протягом періоду з 2019 по

2023 рік.

Таблиця 2.2

Показники оцінки платоспроможності ФГ «Вперед-Агро»

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,74	3,08	0,04	0,03	0,01	0,27
Проміжний коефіцієнт покриття	12,30	12,87	0,10	0,09	0,11	0,91
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	145,14	39,40	2,07	1,95	2,56	1,76
Коефіцієнт загальної платоспроможності	162,68	43,56	3,61	3,20	3,70	2,28

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує значне зниження з 3,74 у 2019 році до 0,01 у 2023 році, що вказує на значне погіршення можливості швидко покрити свої короткострокові зобов'язання. Це зниження у 2023 році на 27% порівняно з 2019 роком.

Проміжний коефіцієнт покриття також демонструє значне зниження з 12,30 у 2019 році до 0,11 у 2023 році, що вказує на погіршення здатності покривати свої поточні зобов'язання середніми активами. Відхилення у 2023 році складає 91% від значення 2019 року.

Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) показує значне зниження, хоча й залишився на рівні 2,56 у 2023 році. Це свідчить про значний спад ліквідності підприємства, порівняно з рівнем 145,14 у 2019 році. Відхилення на кінець 2023 року складає 1,76% від показника 2019 року.

Коефіцієнт загальної платоспроможності демонструє зниження, хоча на кінець 2023 року він зріс до 3,70. Це означає, що підприємство має покращення порівняно з 2022 роком 3,20, але в порівнянні з 2019 роком спостерігається суттєве падіння.

Загалом, можна зробити висновок, що підприємство має серйозні

проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, які необхідно вирішувати для відновлення фінансової стабільності.

На рисунку 2.3 представлені показники ліквідності ФГ «Вперед-Агро».

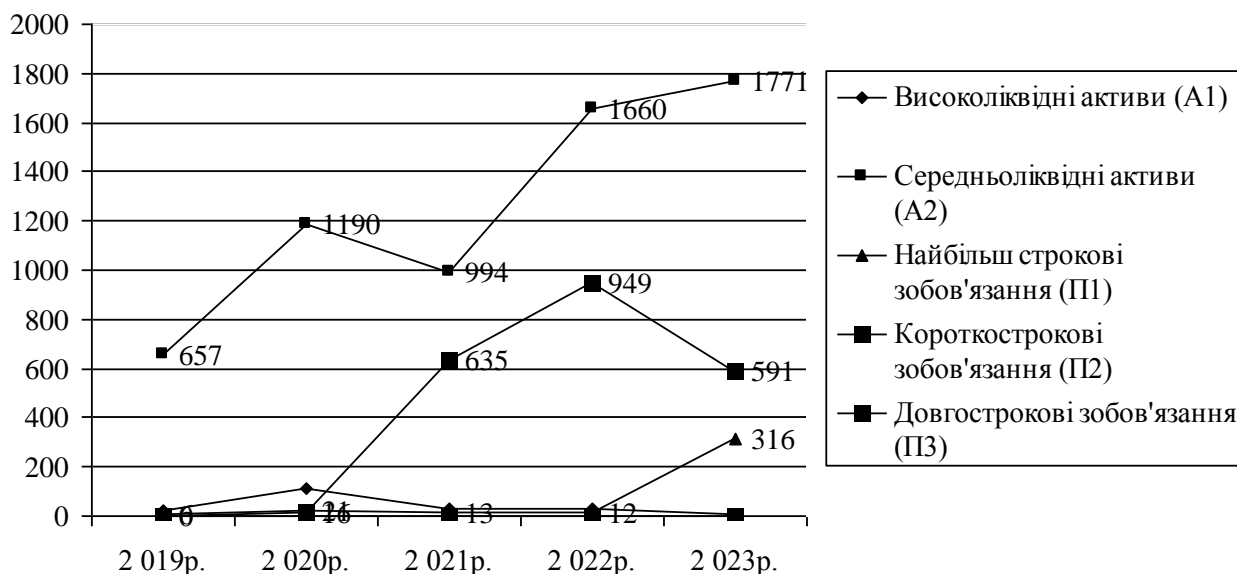

Рис. 2.3. Показники оцінки ліквідності ФГ «Вперед-Агро», тис. грн.

Аналіз показників ліквідності та зобов'язань протягом періоду з 2019 по 2023 рік показує значні зміни у структурі активів та зобов'язань підприємства, які потребують уважної оцінки.

Високоліквідні активи знизились до 9 тис. грн. у 2023 році з 21 тис. грн. у 2019 році. Це свідчить про значне зменшення високоякісних активів, які можуть бути швидко перетворені в гроші для покриття зобов'язань. Відхилення у 2023 році становить 42,72% від показника 2019 року, що вказує на суттєве погіршення фінансової ситуації.

Середньоліквідні активи зазнали значного зростання з 657 тис. грн. у 2019 році до 1771 тис. грн. у 2023 році. Це свідчить про збільшення активів, які можуть бути використані для погашення зобов'язань, але це зростання також вказує на залежність підприємства від більш довгострокових ліквідних активів. Відхилення у 2023 році становить 169,75% від значення 2019 року.

Низьколіквідні активи зросли з 150 тис. грн. у 2019 році до 542 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про зростання частки активів з низькою ліквідністю.

Відхилення в 2023 році складає 262,81% від 2019 року, що вказує на небажану тенденцію накопичення малоліквідних активів.

Найбільш строкові зобов'язання різко зросли до 316 тис. грн. у 2023 році з 6 тис. грн. у 2019 році. Це свідчить про різке збільшення термінових зобов'язань, що потребують негайного виконання, що ставить під загрозу платоспроможність підприємства. Відхилення в 2023 році становить 52,6 рази порівняно з 2019 роком.

Короткострокові зобов'язання збільшились з 0 у 2019 році до 591 тис. грн. у 2023 році, що вказує на зростання обсягу зобов'язань, які повинні бути погашені протягом року. Це також свідчить про підвищення фінансових ризиків.

Довгострокові зобов'язання не зазначені у таблиці за весь період, що може вказувати на відсутність або незадовільний рівень довгострокових зобов'язань, що може бути як позитивним, так і негативним фактором залежно від структури бізнесу.

Зіставивши показники ліквідності, які наведені в таблиці 2.3, потрібно відмітити, що ліквідність балансу ФГ «Вперед-Агро» відрізняється від абсолютної, оскільки перша нерівність ($A1 \geq P1$) виконується лише за чотири роки (2019-2022 рр.) дві інші нерівності виконуються ($A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$).

Протягом періоду з 2019 по 2023 рік ФГ «Вперед-Агро» пережило суттєві зміни в управлінні активами та зобов'язаннями. Основною проблемою є різке збільшення строкових і короткострокових зобов'язань, а також зниження високоліквідних активів. Це може свідчити про зростаючий фінансовий тиск, який потребує негайної уваги для забезпечення платоспроможності та стабільності підприємства в майбутньому.

Динаміка оцінки оборотності оборотних активів в ФГ «Вперед-Агро» за досліджуваний період наведено в таблиці 2.3.

Аналіз фінансових показників ФГ «Вперед-Агро» за період з 2019 по 2023 рік показує позитивні зміни в ефективності використання оборотних активів та зростання обсягів діяльності.

Таблиця 2.3

Оцінка оборотності оборотних активів ФГ «Вперед-Агро», тис. грн.

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1041	2425	2215	3212	4583	440,24
Середньорічна вартість оборотних активів	868	1127	1385	1611	2100	241,87
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,20	2,15	1,60	1,99	2,18	182,02
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,83	0,46	0,63	0,50	0,46	54,94
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	300	167	225	181	165	55

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс з 1041 тис. грн. у 2019 році до 4583 тис. грн. у 2023 році, що вказує на значне зростання обсягів продажів та загальне розширення бізнесу. Це свідчить про успішну реалізацію стратегії зростання та підвищення доходів.

Середньорічна вартість оборотних активів збільшилась з 868 тис. грн. у 2019 році до 2100 тис. грн. у 2023 році. Це свідчить про збільшення інвестицій в оборотні активи для підтримки зростаючих обсягів діяльності та забезпечення ліквідності.

Коефіцієнт обертання оборотних активів покращився з 1,20 у 2019 році до 2,18 у 2023 році. Це свідчить про значне покращення ефективності використання оборотних активів: підприємство стало швидше генерувати дохід на одиницю оборотних активів, що є позитивним сигналом для фінансового стану.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів знизився з 0,83 у 2019 році до 0,46 у 2023 році, що вказує на покращення ефективності використання оборотних активів. Зниження цього коефіцієнта свідчить про те, що

підприємство стало використовувати свої оборотні активи більш продуктивно, з меншим навантаженням.

Тривалість одного обороту оборотних активів скоротилась з 300 днів у 2019 році до 165 днів у 2023 році. Це свідчить про значне скорочення часу, необхідного для того, щоб оборотні активи повернулися у готівку, що покращує ліквідність підприємства і підвищує ефективність його операцій.

За період з 2019 по 2023 рік підприємство демонструє позитивні тенденції у зростанні доходів та покращенні ефективності використання оборотних активів. Підвищення коефіцієнтів обертання активів і зменшення тривалості одного обороту свідчать про зростаючу операційну ефективність, що дозволяє ФГ «Вперед-Агро» швидше генерувати доходи і краще використовувати свої ресурси.

Для забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» вважаємо за доцільне розрахувати ймовірність його банкрутства. Здійснимо оцінку ймовірності банкрутства підприємства за чотирма методиками (модель Терещенка О.О., модель Савицької Г.В., модель Саблука П.Т., модель Чупіса А.В додаток 3). Розрахунок ймовірності банкрутства ФГ «Вперед-Агро» наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка ймовірності банкрутства ФГ «Вперед-Агро»

Роки	Модель	Модель	Модель	Модель Чупіса
	Терещенка О.О.	Савицької Г.В	Саблука П.Т.	А.В.
	Нормативне значення			
	Z > 1,0	Z > 8,0		Z < 1,0
2019	3,16	11,41	«не загрожує»	0,18
2020	2,37	8,89	«не загрожує»	0,34
2021	3,02	10,70	«не загрожує»	0,61
2022	0,98	8,05	«загрожує»	1,05
2023	0,78	7,64	«загрожує»	1,69

Аналіз результатів розрахунків ймовірності банкрутства підприємства за період з 2019 по 2023 рік показує зміни в рівні фінансової стабільності згідно з

різними моделями оцінки:

Модель Терещенка О.О. у 2019-2021 роках значення Z залишалися на рівні, що свідчить про фінансову стабільність підприємства ($Z > 1,0$). У 2022 році значення Z опустилося до 0,98, що знаходиться на межі небезпеки, а у 2023 році знову знизилось до 0,78, що свідчить про потенційне фінансове нездужання підприємства. Це вказує на погіршення фінансового стану в останні роки.

Показники моделі Савицької вказують на те, що підприємство не було під загрозою фінансових труднощів протягом всього періоду з 2019 по 2022 рік ($Z > 8,0$). Однак у 2023 році спостерігається значне покращення скорочення Z до 7,64, що свідчить про значне погіршення фінансової стійкості підприємства.

За моделлю Саблука П.Т. ФГ «Вперед-Агро» протягом усього періоду не зазнавало загрози фінансових труднощів, що підтверджується оцінкою «не загрожує» до 2022 року. Однак у 2023 році з'являється загроза фінансової нестабільності зниження до «загрожує».

Відповідно до моделі Чупіса А.В. у 2022 році і 2023 році показники Z 1,05 і 1,69 перевищували нормативне значення 1,0, що вказує на відносно стабільну фінансову ситуацію, хоча і з незначним ризиком фінансової неспроможності. Це може свідчити про невелику напругу в фінансових потоках підприємства. За попередні роки (2019-2021 рр.) показники Z менші за нормативне значення 1,0, що вказує на збільшення фінансової стійкості підприємства.

Протягом періоду з 2019 по 2023 рік ФГ «Вперед-Агро» пережило певні фінансові труднощі, зокрема в 2022–2023 роках за всіма моделями знижувалися показники ліквідності.

Висновки до другого розділу.

1. За аналізований період валюта балансу зросла в 3,6 рази (24,31 тис. грн.). Позитивні зміни в структурі активів підприємства пов'язані зі

збільшенням основних засобів із 97,2 тис. грн. до 1008,4 тис. грн., що стало можливим завдяки придбанню нової техніки. Також запаси господарства зросли більш ніж у 3,6 рази, що вказує на розширення виробничих потужностей підприємства. Однак, негативною тенденцією є зменшення суми грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій на 12,2 тис. грн. (57,28 %), що свідчить про ускладнення з виконанням господарством своїх зобов'язань.

2. Після проведення комплексної оцінки фінансового стану ФГ «Вперед-Агро» встановлено, що інтегрований показник фінансового стану знаходиться в межах від 9,63 в 2019 році до 9,13 в 2023 році та має значення «А», тобто наближене до ідеального.

3. Дані досліджень свідчать, що, підприємство ФГ «Вперед-Агро» має добрі результати в більшості складових економічної безпеки, особливо в інтелектуальній та техніко-технологічній сферах. Однак є області, де є потенціал для покращення, зокрема у сфері інновацій, інформаційної та фінансової безпеки, кадрової політики та екологічних стандартів. Для зміцнення загальної економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» рекомендується зосередити зусилля на вдосконаленні цих складових. Системне вдосконалення кожної з складових безпеки дозволить досягти високих стандартів економічної безпеки та стабільності в майбутньому.

4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує значне зниження з 3,74 у 2019 році до 0,01 у 2023 році, що вказує на значне погіршення можливості швидко покрити свої короткострокові зобов'язання. Це зниження у 2023 році на 27% порівняно з 2019 роком. Проміжний коефіцієнт покриття також демонструє значне зниження з 12,30 у 2019 році до 0,11 у 2023 році, що вказує на погіршення здатності покривати свої поточні зобов'язання середніми активами. Відхилення у 2023 році складає 91% від значення 2019 року. Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) показує значне зниження, хоча й залишився на рівні 2,56 у 2023 році. Це свідчить про значний спад ліквідності підприємства, порівняно з рівнем 145,14 у 2019 році. Відхилення на кінець 2023

року складає 1,76% від показника 2019 року. Коефіцієнт загальної платоспроможності демонструє зниження, хоча на кінець 2023 року він зріс до 3,70. Це означає, що підприємство має покращення порівняно з 2022 роком 3,20, але в порівнянні з 2019 роком спостерігається суттєве падіння.

5. Зіставивши показники ліквідності, потрібно відмітити, що ліквідність балансу ФГ «Вперед-Агро» відрізняється від абсолютної, оскільки перша нерівність ($A1 \geq П1$) виконується лише за чотири роки (2019-2022 рр.) дві інші нерівності виконуються ($A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$).

6. Модель Терещенка О.О. у 2019-2021 роках значення Z залишалися на рівні, що свідчить про фінансову стабільність підприємства ($Z > 1,0$). У 2022 році значення Z опустилося до 0,98, що знаходиться на межі небезпеки, а у 2023 році знову знизилось до 0,78, що свідчить про потенційне фінансове нездужання підприємства. Це вказує на погіршення фінансового стану в останні роки.

7. Показники моделі Савицької вказують на те, що підприємство не було під загрозою фінансових труднощів протягом всього періоду з 2019 по 2022 рік ($Z > 8,0$). Однак у 2023 році спостерігається значне покращення скорочення Z до 7,64, що свідчить про значне погіршення фінансової стійкості підприємства.

8. За моделлю Саблука П.Т. ФГ «Вперед-Агро» протягом усього періоду не зазнавало загрози фінансових труднощів, що підтверджується оцінкою «не загрожує» до 2022 року. Однак у 2023 році з'являється загроза фінансової нестабільності зниження до «загрожує».

9. Відповідно до моделі Чупіса А.В. у 2022 році і 2023 році показники Z 1,05 і 1,69 перевищували нормативне значення 1,0, що вказує на відносно стабільну фінансову ситуацію, хоча і з незначним ризиком фінансової неспроможності. Це може свідчити про невелику напругу в фінансових потоках підприємства. За попередні роки (2019-2021 рр.) показники Z менші за нормативне значення 1,0, що вказує на збільшення фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» це складне, багатогранне поняття, на яке впливає багато внутрішніх і зовнішніх факторів. Забезпечення належного рівня фінансової безпеки можливо, якщо підприємство розробляє і впроваджує взаємопов'язаний процес управління своєю платоспроможністю.

Платоспроможність залежить від ефективності управління пасивами, активами підприємства та ризиками. В умовах світових та вітчизняних фінансових криз постає нагальна необхідність формування оптимальної структури капіталу підприємства, оцінки її впливу на фінансовий стан підприємства, що призводить до прийняття управлінських рішень, здатних порушити його платоспроможність, фінансову стійкість та загрозувати фінансовій безпеці. Забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства є не лише базовим чинником його ефективного функціонування та стратегії середньострокового розвитку, а й запорукою безпечного функціонування країни в цілому. Аналіз наукових досягнень з питань управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємства визначає логіко-структурну концепцію, метою якої є підвищення рівня фінансової безпеки підприємства та покращення його платоспроможності.

Фінансова безпека є однією з головних складових економічної безпеки як на макро-, так і на мікрорівні рівнях. Відсутність або низький рівень фінансової забезпеченості підприємств унеможлиблює досягнення та підтримку належного рівня фінансової безпеки держави. Платоспроможність це важлива

характеристика підприємства і полягає в здатності підтримувати рівноважний, конкурентоспроможний стан сьогодні і у майбутньому, постійно реагуючи та адаптуючись до екзогенних та ендогенних факторів у ринковому середовищі.

Удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» є важливим завданням, яке потребує впровадження комплексних рішень. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» згруповані на рисунку 3.1.

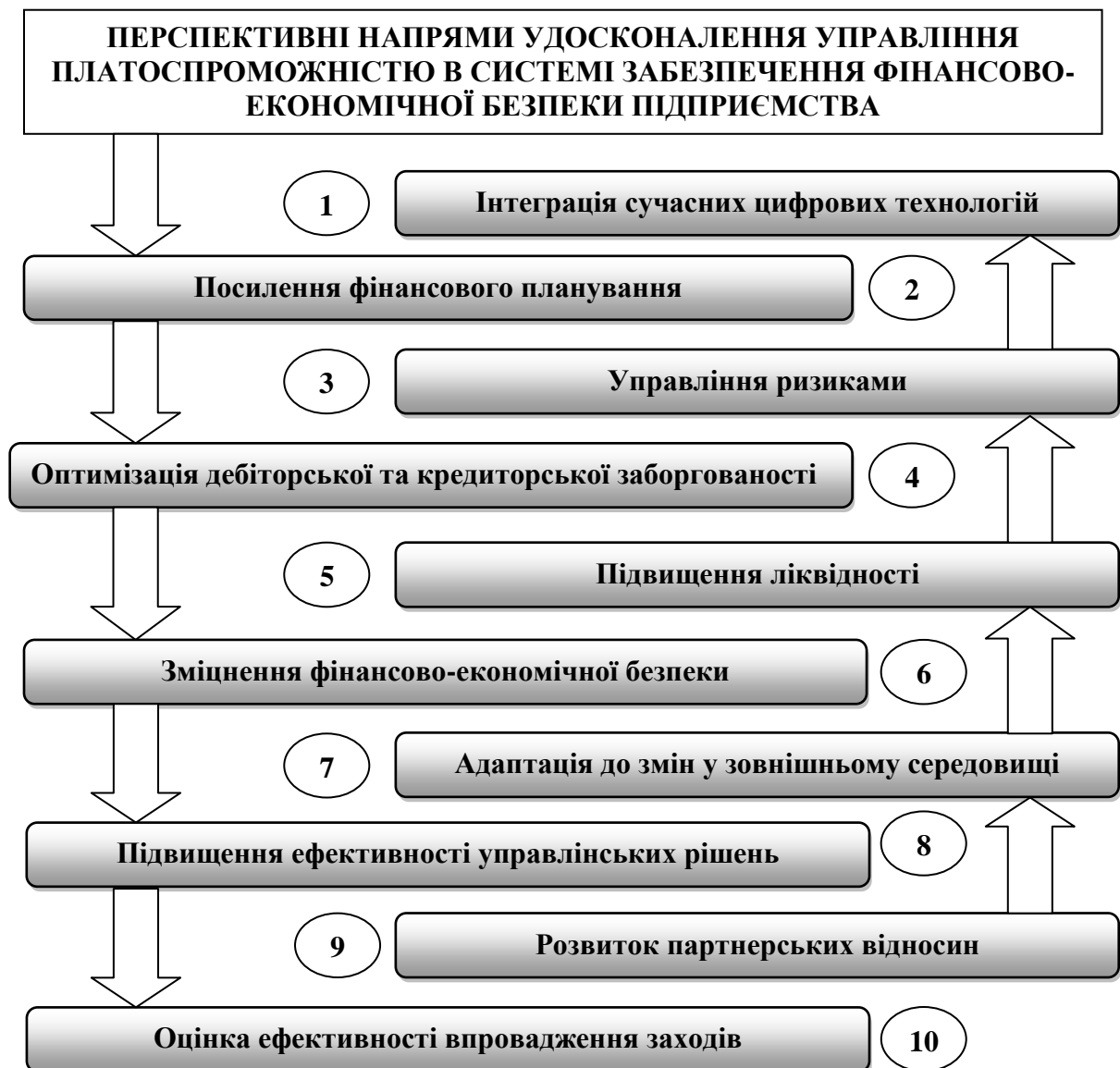

Рис. 3.1. Перспективні напрями удосконалення управління платоспроможністю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро»

Досліджуючи рисунок 3.1 зазначимо, що для ефективного управління

платоспроможністю ФГ «Вперед-Агро» необхідним є використання автоматизованих систем управління фінансами (ERP, CRM) для моніторингу фінансових потоків у режимі реального часу, впровадження інструментів аналітики великих даних (Big Data) для прогнозування платоспроможності. Важливо створювати гнучкі бюджети, які можна швидко адаптувати до змін у зовнішньому середовищі. Також в системі керування ризиками варто використовувати інструменти хеджування для захисту від валютних, відсоткових та інших фінансових ризиків. В контексті підвищення ліквідності доцільно забезпечувати достатній рівень ліквідних активів для виконання короткострокових зобов'язань. Також варто порекомендувати здійснювати розробку комплексної системи заходів для запобігання загрозам, які можуть вплинути на платоспроможність. Обов'язковим є використання фінансових коефіцієнтів для моніторингу поточного стану та перспективного розвитку, а також здійснювати моніторинг макроекономічних тенденцій та оперативна адаптація до змін.

Впровадження цих напрямів дозволить ФГ «Вперед-Агро» не лише покращити платоспроможність, а й зміцнити фінансово-економічну безпеку, що є запорукою її стійкості та конкурентоспроможності в сучасних умовах.

Ми погоджуємося з точкою зору Пілецької С.Т та Мягких І.М. стосовно того, що ефективне забезпечення фінансової безпеки на підприємстві можливе лише за умови системного підходу, коли реалізація заходів здійснюється на регулярній основі, а оцінка та механізм забезпечення фінансової безпеки «вбудовані» у процеси функціонування підприємства. Досягнення високого рівня фінансової безпеки неможливе без створення відповідної системи управління, що включає, в тому числі, і зазначені елементи [39].

Зауважимо, що ми цілком не приділяли великої уваги аналізу сильних та слабких сторін досліджуваних методик. Це робилося за кількома причин. По-перше, частини методик притаманні одні й самі недоліки. По-друге, що найголовніше, нам було необхідно порівняти діючі методики між собою з однієї позиції: їх відповідність цілям аналізу платоспроможності. Нині відсутні

параметри такого порівняння. У зв'язку з цим ми розробили спеціальну систему оцінки методик діагностики платоспроможності, основний зміст якої представлено в додатку К «Пропонована двійкова система SWOT-аналізу методик діагностики платоспроможності (неплатоспроможності) ФГ «Вперед-Агро»», за аналогією зі SWOT-аналізом, але з метою діагностики сильних та слабких сторін зазначених груп методик. Номери стовпців відповідають порядковим номери груп моделей, представлених вище.

Нам є доцільним оцінити двійкову систему SWOT-аналізу з позицій її переваг та недоліків. Недоліки: 1. висока частка суб'єктивізму під час відбору питань для аналізу; 2. є можливість таким чином ставити питання, щоб будь-яку методику діагностики неплатоспроможності визначити як неякісну.

Переваги:

1. За рахунок застосування однозначних відповідей «так-ні», яким присвоюються, відповідно, значення і суб'єктивність кількісної оцінки знижується до нуля. На доказ наведемо наступну аналогію. Двійкова система є основою сучасної електроніки, кібернетики та інформатики і повністю себе виправдовує. Відповідь «так-ні» - однозначний і має на увазі недопущення побічних трактувань, відповідно, і кількість балів цілком об'єктивно;

2. Система відкрита. Це означає, що важливо, жорстко детермінованого набору запитань немає. У зв'язку із потребами користувачів можуть впроваджуватись нові питання;

3. Оцінка методик діагностики неплатоспроможності проводиться з якісної сторони;

4. Другий недолік містить одночасно і гідність запропонованої системи, що полягає у наступному. Користувач, виходячи з свого статусу, національності, мети аналізу, може піти від зворотного, то є не відразу аналізувати методики. Спочатку можна розробити систему питань, з позиції яких цікавлять відповідні методики. Потім провести тестування. Та з методик, яка набере максимальне кількість балів та буде найбільш придатною до використання. Можливий та інший варіант. Можна заздалегідь задати

необхідну суму балів, яку бажає отримати користувач і відповідно до цієї суми робити висновки;

5. Мультиваріантність, яка полягає в гнучкості системи, виходячи з потреб користувача. Аналіз методик може проводитись за кільком векторам. Можливе двояке використання відповідей «так-ні»: з присвоєнням відповідно балів 1 та 0. Сума дає можливість порівняння методик між собою; порівняння кількості позитивних відповідей із кількістю негативних однієї методики. Це дає можливість оцінки доцільності застосування обраної методики виходячи з цілей аналізу. Якщо сума позитивних відповідей перевищує суму негативних, то методику варто застосовувати. Якщо ні, то не варто; аналіз, виходячи із заздалегідь визначеної суми балів.

За запропонованою двійковою системою SWOT-аналізу ми протестували аналізовані методики діагностики платоспроможності ФГ «Вперед-Агро». Ми задали необхідну суму балів у кількості 10. Результати практичної апробації показали, що жодна з діючих методик не забезпечує набору заданої суми. У зв'язку з цим виникає питання необхідності розробки нової методики діагностики платоспроможності.

3.2. Технологія використання ефекту фактора часу в оцінці платоспроможності підприємств

Удосконалення сучасної системи аналізу платоспроможності ФГ «Вперед-Агро» потребує продуманого підходу до розроблення нової методики аналізу, вільної від раніше виявлених недоліків існуючих методик:

- ототожнення ліквідності підприємства та його платоспроможності;
- використання в якості інформаційної бази аналізу тільки даних звітності;
- не включення до системи діагностики фінансового стану аналізу грошових потоків тощо.

При цьому нова методика має враховувати можливість використання як

інформаційної бази не тільки даних звітності, а також даних аналітичного обліку. Для зовнішніх користувачів такий стан справ є обмежуючим фактором, оскільки подібна інформація є комерційною таємницею ФГ «Вперед-Агро». Однак, ми вважаємо, що ліквідація неплатоспроможності є прерогативою менеджерів у процесі антикризового управління фінансами підприємства, отже, як пріоритетні користувачі будуть виступати саме вони. Це не виключає можливості використання нової методики зовнішніми користувачами, але ступінь точності визначення неплатоспроможності та її причин у цьому випадку буде нижчим.

Вихідним етапом розробки нової методики ми пропонуємо вважати кількісну оцінку ефекту фактора часу як одного з критеріїв оцінки платоспроможності. Практично всі існуючі методики засновані на використанні кількісних та вартісних даних про минулий стан ФГ «Вперед-Агро» тенденцій робиться висновок про платоспроможність (неплатоспроможність) підприємства в майбутньому або для цього проводиться екстраполяція цих тенденцій на майбутнє. У рамках окремих методик можливо також застосування даних прогнозів бухгалтерського балансу та звіту про прибутки та збитки. Такий підхід дозволяє визначити рівень фінансової стійкості та ліквідності в майбутньому, проте не відповідає на запитання: Чи сплатить підприємство свої борги у майбутній конкретний момент часу?

Проведені аналітичні дослідження привели нас до висновку, що наявність достатніх коштів у підприємства (фінансова стійкість, ліквідність та рентабельність) зовсім не гарантує оплату зобов'язань у строк та в повному обсязі. Забезпеченість платіжними ресурсами є необхідним, але ще недостатнім фактором на погашення боргів. Важливим стабілізуючим фактором платоспроможності тут є синхронність грошових потоків, обумовлена не лише достатньою насиченістю потоку платіжними коштами, а й, насамперед, якісним управлінням грошовими потоками. Ми вважаємо, що для забезпечення платоспроможності першочергового значення набуває забезпечення максимального ефекту фактора часу, тобто максимального ступеня

своєчасності надходження коштів в обсягах достатніх для погашення поточних зобов'язань, термін виконання яких вже настав. Ефект фактору часу, на наш погляд, забезпечується:

- 1) умінням менеджерів ФГ «Вперед-Агро» при нестачі коштів залучити необхідні платіжні ресурси у строк та у достатніх обсягах;
- 2) більш високою точністю визначення потреби у грошових кошти на певну дату для здійснення поточних платежів;
- 3) достатньою якістю фінансового менеджменту на всіх інших ділянках організації фінансів.

Набір запропонованих характеристик неоднорідний у їх інтерпретації. Наведені характеристики висвітлюють ефект фактора часу з якісного боку. Для застосування якісних систем кількісні розрахунки ми пропонуємо використовувати SWOT-аналіз (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Переведення якісних характеристик фактора часу у кількісну оцінку з використанням SWOT-аналізу

Характеристики	Максимальна кількість балів
Першого класу	
1. Палія планування, зокрема:	
1.1. обсягу продажу (можливості)	3
1.2. графіка надходжень від продажу (можливості)	3
1.3. графіка витрат (загрози)	3
1.4. графіка виплат (загрози)	3
1.5. чистих грошових потоків та залишків коштів (Можливості)	3
1.6. потреби у короткостроковому кредиті (можливості)	3
2. Складання кошторисів за кількома сценаріями:	
2.1. один варіант (слабкість)	1
2.2.. три варіанти (реальний, оптимістичний, песимістичний) (слабкість)	2
2.3. більше трьох варіантів (сила)	3
3. Нижній тимчасовий кордон планування:	
3.1. рік (слабкість)	1
3.2. квартал (слабкість)	2
3.3. місяць (сила)	3
Разом: максимальна кількість балів	30
Другого класу	
4. Вища економічна освіта з фінансовим ухилом спеціалістів планового відділу (А)	1
5. Відсутність родинних зв'язків між працівниками планового відділу та спеціалістами інших підрозділів підприємства (В)	1
6. Володіння спеціалістів планового відділу програмою Microsoft Excel (С)	1

З цією метою пропонуємо розділити всі характеристики, що використовуються у цій таблиці, на два класи. До першого класу доцільно віднести різні аспекти планування, оскільки вважаємо, що саме воно, насамперед, зумовлює ефект чинника часу.

Водночас, відповідно до концепції SWOT-аналізу, вони являють собою сильні та слабкі сторони, а також характеризують можливості та загрози щодо платоспроможності. Планування обсягу продажів, графіка надходжень, чистих грошових потоків та залишків грошових коштів, а також потреби у короткостроковому кредиті визначають можливість надходження платіжних коштів для забезпечення платоспроможності. Планування графіка витрат та виплат дозволяє визначити загрозу перевищення витрати коштів над їх надходженням. Складання кошторисів за одним або трьома варіантами, а також нижній часовий кордон планування рік і квартал є слабкими сторонами фінансової роботи щодо забезпечення платоспроможності ФГ «Вперед-Агро». Водночас мультिवаріантне помісячне планування, на наш погляд, являє собою сильний бік бюджетування щодо забезпечення платоспроможності. Доцільно зауважити, що на основі SWOT-аналізу розглядаються в даному контексті якісні характеристики саме; платоспроможності, а чи не всього економічного стану ФГ «Вперед-Агро».

Ми вважаємо, що ступінь платоспроможності підприємства буде визначатися якістю усієї фінансової роботи. Для її визначення ми пропонуємо використовувати трибальну оцінку, а також введення коригувальних характеристик показників другого класу: наявність вищої економічної освіти з фінансовим ухилом спеціалістів планового відділу; відсутність родинних зв'язків між співробітниками планового відділу та спеціалістами інших підрозділів підприємства; володіння співробітниками програмою Microsoft Excel. Для них ми вважаємо за доцільне використання системи оцінки «нуль-одиниця», у зв'язку з тим, що ці показники або є, або їх немає. Для характеристик першого класу ми пропонуємо трибальну оцінку («нуль-одиниця-двійка-трійка»). Така оцінка покликана визначити не лише наявність

чи відсутність (оцінка «нуль») окремої властивості, а й оцінити останню з позицій її якості.

Характеристики другого класу ми пропонуємо використовувати для оцінки якості характеристик першого класу. Методика відповідної оцінки представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Чинник часу при оцінці якості характеристик першого класу в модифікованій двійковій системі SWOT-аналізу

Вплив	Варіант	Варіант	Варіант	Варіант	Варіант	Варіант	Варіант
	1	2	3	4	5	6	7
	A+B+C	A+B	B+C	A+C	A	B	C
1. Наявність планування, зокрема:	3	3	2	2	2	2	1
1.1. обсягу продажів	3	3	2	2	2	2	1
1.2. графіка надходжень від продажу	3	3	2	2	2	2	1
1.3. графіка витрат	3	3	2	2	2	2	1
1.4. графіка виплат	3	3	2	2	2	2	1
1.5. чистих грошових потоків та залишків грошових коштів	3	3	2	2	2	2	1
1.6. потреби у короткостроковому кредиті	3	3	2	2	2	2	1
2, Складання кошторисів за кількома сценаріями							
2.1. один варіант	1	1	1	1	1	1	1
2.2. три варіанти (реальний, оптимістичний, песимістичний)	2	2	0	2	2	0	0
2.3. більше трьох варіантів	3	0	0	3	0	0	0
3. Нижній тимчасовий кордон планування							
3.1. рік	1	1	1	1	1	1	1
3.2. квартал	2	2	2	2	2	2	2
3.3. місяць	3	0	0	3	0	0	0
Максимальна кількість балів	33	27	18	26	20	18	11

Тут ми пропонуємо сім можливих комбінацій характеристик другого класу, названих відповідно АВС. У першому варіанті присутні всі характеристики другого класу, тому ми вважаємо за доцільне присвоєння якості першої характеристики «наявність планування» максимальної оцінки у три бали по всіх розділах. Володіння Microsoft Excel дозволяє легко розрахувати кошторису з урахуванням будь-яких змін у будь-якому

оперативному плані. У зв'язку з цим кількість можливих сценаріїв планування (друга характеристика) не обмежено. Отже, йому за варіантом один також надається три бали. Кваліфікація, а також володіння програмним забезпеченням дає можливість фінансисту без великих витрат праці та залучення додаткового персоналу складати щомісячні бюджети коштів (третьа характеристика). Такий стан справ визначається трьома балами у запропонованій методиці. За першим варіантом максимум можливої кількісної оцінки характеристик першого класу складе 33 бали.

За другим варіантом за високої кваліфікації фахівця, але відсутність навичок роботи з табличним редактором, тобто при ручному способі складання кошторисів, кількість сценаріїв останніх не перевищить три (оцінка два бали), а межа планування – квартал (оцінка два бали). Це пов'язано з кратністю зростання витрат праці за відсутності навичок роботи з ЕОМ. У зв'язку з цим, за другим варіантом максимум складе 27 балів.

Недостатня кваліфікація, з погляду, визначає можливість складання кошторисів лише в одному варіанті, що відповідає Оцінка в один бал. оперативних бюджетів, що визначає нижній тимчасовий кордон одним кварталом, з присвоєнням оцінки два бали. Загалом за третім варіантом максимум кількісної оцінки показників першого класу складе 18 балів.

Четвертий варіант визначається наявністю родинних зв'язків між співробітниками всіх підрозділів ФГ «Вперед-Агро». Такий стан справ, на наш погляд, по-перше, суттєвий підвищує ймовірність зловживань; по-друге, визначає можливість появи у складі фінансового персоналу осіб, прийнятих на роботу не за професійної придатності, а за спорідненістю, що знижує якість планової роботи У зв'язку з цим пропонується оцінка бюджетування нижче максимальною на одну одиницю і становитиме два бали. У той же час ми вважаємо за можливе складання багатоваріантних місячних бюджетів з оцінкою три бали. Таким чином, за четвертим варіантом максимум кількісної оцінки становитиме 33 бали.

Сума балів по п'ятому, шостому та сьомому варіантам визначається

комбінацією результатів другого, третього та четвертого варіантів та складає, відповідно, 20, 18 та 11 балів. одночасне накладення впливів характеристик другого класу А та В визначає якість планування на один бал.

Отримані максимальні значення ми вважаємо за доцільне згрупувати в чотири інтервали: 1) менше одинадцяти балів; 2) від одинадцяти до 18 балів; 3) від 19 до 26 балів; 4) від 27 до 33 балів. характеризує певну міру якості планової роботи. Вище ми визначили, що саме вона характеризує ефект чинника часу.

Отже, ми вважаємо, що цей показник може мати чотири градації залежно від якості планової роботи. діапазон інтервалів має регресивний характер: для першого інтервалу дев'ять балів, для другого – шість балів, для третього – п'ять і для четвертого - чотири бали. Звуження діапазонів визначається збільшенням набору умов, виконання яких забезпечує відповідний рівень чинника часу.

Для визначення діапазону ступеня погашення зобов'язань у строк, відповідного кожному інтервалу, ми розробили наступний алгоритм. Оскільки діапазон коливань балів для кожного інтервалу носить регресивний характер, то й діапазон коливань ступенів повинен мати аналогічну тенденцію. Для цього 33 бали ми прийняли за 100 відсотків ступеня погашення зобов'язань у строк. Отже, один бал буде приблизно дорівнює 4,17 процента, таким чином, ми отримали «одиницю ступеня», що припадає на один бал. Її множення на кількість балів дозволяє нам визначити діапазон ступеня для кожного інтервалу. У результаті ми отримуємо чотири інтервали: 1) менше 37,53 відсотка, 2) від 37,53 включно до 62,55 відсотка; 3) від 62,55 включно до 83,4 відсотка; 4) від 83,4 включно до 100 відсотків.

Нам здається, що для зручності варто округлити отримані цифри до цілих. Максимальна міра погашення зобов'язань визначається нижньою, а До непогашення – верхньою межею інтервалу. Наочна інтерпретація отриманих результатів представлена в таблиці 3.3. Використання квадратних та круглих дужок обумовлюється правилами математики та показує належність межі значень відповідного інтервалу.

Таблиця 3.3

Ефект фактору часу для чотирьох інтервалів ступеня погашення зобов'язань у строк та його інтерпретація

Інтервал, балів	Інтервал, %	Інтерпретація	
		Максимальний ступінь погашення зобов'язань у термін, %	Максимальна вартість непогашення зобов'язань у термін, %
1.[0;11]	1. [0;38]	менше 38	100
2.[11;18]	2. [38;63]	63	62
3. [18;27]	3. [63;83]	83	37
4. [27;33]	4. [83;100]	100	17

З позицій середовища ФГ «Вперед-Агро» запропонована модель з погляду, відбиває такі факти:

1) Ступінь погашення зобов'язань дозволяє оцінити підприємству суму заборгованості, яка не буде погашена шляхом множення ступеня обсяг зобов'язань. Це, з одного боку, є передумовою для створення резерву платіжних коштів для недопущення неплатоспроможності, з другого - дозволяє заздалегідь визначити обсяг санкцій у разі настання факту неплатоспроможності.

2) Відношення обсягу резервних платіжних коштів до боргу, під який вони резервуються, є прямий аналог коефіцієнта абсолютної ліквідності, нормативне значення якого становить від 0,2 до 0,5. Для четвертого інтервалу в таблиці 3.3 максимальний ступінь непогашення зобов'язань у строк складає 17 відсотків. Такий стан справ визначає необхідність створення резервів коштів у розмірі до 17 відсотків від суми боргу або 0,17 у частках одиниці. Таким чином, ми визначили ступінь неплатоспроможності підприємств залежно від якості планування, тобто вплив внутрішніх чинників.

3) Після цього доцільно звернути увагу на фактор, який є зовнішнім по відношенню до підприємства. Це його дебіторська заборгованість. Непогашення останньої у встановлені терміни та в повному обсязі може призвести до виникнення незапланованого розриву в платіжному обіг.

4) Зважаючи на дослідження американських учених, а також наведені

вище результати нашого дослідження, можна зробити наступний висновок. Накладення на платоспроможність впливу негативних факторів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру дає основу розрахунку їх комплексного впливу. Склавши ступінь непогашення зобов'язань, обумовлену якістю планування ймовірністю прострочення дебіторської заборгованості з терміном до 30 днів отримуємо підсумковий ступінь 22 відсотки або в пайовому вираженні 0,22. Таке значення практично відповідає нормативному інтервалу коефіцієнта абсолютної ліквідності (02-025). Слід зазначити, що ми взяли для розрахунку максимальний ступінь непогашення зобов'язань для четвертого інтервалу. Залежно від кількості балів у запропонованій У системі SWOT-аналізу це значення може зменшуватися. Отже, ми визначили максимальне прикордонне значення ступеня непогашення зобов'язань для найкращого інтервалу.

Підставою для вибору мінімальних параметрів (ступеня непогашення зобов'язань у строк 17 відсотків та строку 30 днів) послужила сутнісна ідентичність значення ефекту фактора часу та коефіцієнта абсолютної ліквідності. Економічним трактуванням останнього є, з одного боку, можливість погашення поточних зобов'язань лише рахунок коштів.

5) Наслідком аналізу запропонованої методики є затвердження про те, що чим нижче значення ефекту фактора часу, тим більше потреба у резерві коштів. У цьому доцільно зауважити, що поставлені витрати від резервування великих обсягів грошових коштів (упущена вигода та втрата купівельної вартості від інфляції) у перспективі перевищать витрати, пов'язані з якісною постановкою фінансової роботи для підприємства. Отже, з цієї позиції ФГ «Вперед-Агро» ФГ «Вперед-Агро» вигідніше організувати роботу планового відділу таким чином, щоб сума балів за ефектом фактора часу становила від 27 до 33.

6) Нам можна використовувати запропоновану методику класифікації підприємств за ефектом чинника часу. Обмежуючим чинником у разі є проблема доступу до інформації через її конфіденційний характер. Класифікація такого роду буде корисна підприємству для ранжування дебіторів

по ефект фактора часу. Водночас самому суб'єкту господарювання така ситуація дозволить визначити ступінь своєчасності та достатності надходження коштів для розрахунків зі своїми кредиторами, що дозволить значно знизити рівень несплати зобов'язань.

Ми вважаємо, що особливе значення ефект фактора часу має для ФГ «Вперед-Агро». Це зумовлено специфікою галузі сільського господарства: уповільнений кругообіг коштів, наявність значного внутрішньогосподарського обороту, значна залежність від погодних умов (високі виробничі ризики), сезонність виробництва та ін. Такий стан справ обумовлює підвищену потреба ФГ «Вперед-Агро» у якісному планування. Останнє, у свою чергу, відповідно до запропонованої концепцією, є якісною характеристикою управління грошовими потоками. Якість планування знаходить своє відображення в ефекті фактор часу. Таким чином, найважливіша роль планування в управлінні фінансами ФГ «Вперед-Агро» зумовлює важливу роль ефекту фактора часу для цілей управління грошовими потоками суб'єкта господарювання аграрного сектора і, отже, його фінансового оздоровлення.

Запропонована методика не суперечить концепції грошових потоків, відповідно до якої модель ФГ «Вперед-Агро» представляється як сукупність приток та відтоків коштів. Більше того, нам видається, що методика розрахунку ефекту фактора часу гармонійно вписується у цю концепцію. Це обумовлено базовою метою, виходячи з якою, дана методика розроблялася. Мета - синхронізація грошових потоків. Таким чином, методика розрахунку ефекту фактора часу використовується стосовно грошових потоків, які є складовою відповідної концепції.

3.3. Використання методики системного аналізу неплатоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Основна роль аналізу неплатоспроможності у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства якраз і полягає у можливості

розробки послідовності та алгоритму її подолання на основі виявленого характеру неплатоспроможності.

Характер неплатоспроможності, своєю чергою, залежить від чотирьох груп показників: ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості. Ступінь їх впливу на неплатоспроможність може бути різною. Залежно від цього порядок дій підприємства з метою фінансового оздоровлення також буде різним.

У рамках розробленої нами методики системного аналізу неплатоспроможності ми досліджували можливі варіанти поєднання Основні характеристики неплатоспроможності. Характер поєднання ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості представлений рисунку 3.2.

* ЕФЧ – ефект фактору часу; ГП – грошові потоки; Л – ліквідність.

Рис. 3.2. Схема варіантів послідовності подолання неплатоспроможності

Послідовність подолання неплатоспроможності представлена шістьма варіантами. Конкретні причини неплатоспроможності, - що виникають у рамках ефекту фактора часу (ЕФЧ), грошових потоків (ГП), ліквідності (Л) та

фінансової стійкості викликають коливання сили впливу цих категорій на неплатоспроможність. Такий стан справ зумовлює різну питому вагу зазначених категорій у впливі на неплатоспроможність. Структура впливу зумовлює можливість ранжування ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості для цілей визначення послідовності нівелювання їх негативного впливу на платоспроможність. Логіка використання методики системного аналізу неплатоспроможності у процесі фінансового оздоровлення нам представляється у такому вигляді.

В якості ознаки неплатоспроможності визначено наявність прострочених боргів. Така ситуація дозволяє ідентифікувати наявність факту неплатоспроможності. Після цього необхідно визначити характер неплатоспроможності. На основі методики системного аналізу неплатоспроможності визначається питома вага чотирьох базових показників у впливі на неплатоспроможність. Це дозволяє визначити структуру їхнього впливу на неплатоспроможність. Структура впливу ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості дає можливість їх ранжування з позиції сили на неплатоспроможність. Характер неплатоспроможності багато в чому визначається причиною, ступінь впливу якої на неї максимальна, тобто домінуючим показником у ранжированому ряду.

У першій парі варіантів представлених на рисунку 3.2, подолання неплатоспроможності домінує рівень ефекту чинника часу. Тому, відповідно до методики системного аналізу неплатоспроможності, характер останньої можна трактувати як тимчасової, у третьому і четвертому варіантах - як грошово-потоківий, а в п'ятому та шостому - як ліквідний. Вважаємо, що неплатоспроможність може мати тимчасовий, грошово-потоківий або ліквідний характер тільки у разі знаходження підприємства на стадії фінансової стійкості (коли, судячи з досліджень, вплив фінансової стійкості при кількісній оцінці характеру неплатоспроможності визначається одним балом). Якщо ж підприємство перебуває на стадії прихованого банкрутства, фінансової нестійкості чи явного банкрутства, неплатоспроможність має фінансово-

потоків характер (кількісна оцінка впливу фінансової стійкості на характер неплатоспроможності більше одного бала).

Другий комплекс заходів визначається напрямом синхронізації грошових потоків з метою ліквідації грошово-потоквої неплатоспроможності. Заходи у цьому напрямі представляється доцільним розглядати із двох позицій. По-перше, заходи, сприяють збільшенню надходження коштів. У сільському господарстві є доцільним розвиток галузей, які забезпечують високу частоту надходження коштів (м'ясне та молочне скотарство, про овочівництво закритого ґрунту, птахівництво) та безпосередньо наводять підвищення насиченості грошового потоку платіжними засобами. Цьому сприяє також створення на підприємстві виробництв переробці сільськогосподарської продукції, наприклад, млинів, пекарень та ковбасних цехів.

Третій комплекс заходів призначений для підвищення ліквідності (нівелювання ліквідної неплатоспроможності). Заходи даного напрямку доцільно розбити на три групи: управління запасами, дебіторсько-кредиторською заборгованістю та нарощування (економії) грошової виручки. Оптимальний перелік заходів щодо управління запасами представляється в наступному вигляді: розумна мінімізація за кількістю та нормативам, нормування оборотних засобів. Заходи з управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю включають: фінансування під поступку грошового вимоги, переведення боргу, поступка вимоги, інвестиційний податковий кредит, новація боргу, обмін вимог кредиторів на акції та частки участі, реструктуризація прострочених боргів, державні субсидії.

Четвертий комплекс заходів направлено на ліквідацію фінансово-потоквої неплатоспроможності, що заходи даного напрямку доцільно поділити на дві - групи: незалежні від зовнішніх факторів та залежні від них, До першої групи можна включити: збільшення статутного капіталу, наприклад, шляхом емісії акцій, оновлення необоротних активів на основі фінансової оренди (лізингу) та ін. До складу другої групи заходів доцільно включити: збільшення державою закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію,

реорганізацію господарюючого суб'єкта з формуванням на базі його майнового комплексу нових підприємств, злиття з великими агропромисловими холдингами та ін.

Таким чином, використання результатів системного аналізу неплатоспроможності у плані фінансового оздоровлення дозволяє визначити конкретний склад та послідовність реалізації заходів щодо ліквідації неплатоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро».

Відмінність нашого підходу до складання плану фінансового оздоровлення від існуючого полягає у наступному. Зараз Основний наголос у плані оздоровлення робиться на необхідність підвищення прибутку. З цією метою розробляються та обґрунтовуються певні інвестиційні проекти. Для їх реалізації підприємствам, які і так перебувають у скрутному фінансовому положенні, потрібні додаткові фінансові ресурси, вишукати які складно, в умовах хронічної неплатоспроможності та низької інвестиційної привабливості здійснення такого плану є проблематичним. Крім того, не кожному підприємству, що потребує фінансового оздоровлення, потрібні великі витрати на інвестиційні проекти. Іноді для цього достатньо навести лад у грошових розрахунках, розміщення наявних фінансово-кредитних ресурсів та фінансовому планування.

Ми пропонуємо, виявивши характер неплатоспроможності, визначити структуру та послідовність заходів щодо фінансового оздоровлення:

– якщо характер неплатоспроможності тимчасової, то її подолання достатньо складання графіка платежів та бажання керівництва виконувати свої платіжні зобов'язання;

– якщо характер грошово-потоків, то іноді для синхронізації грошових потоків достатньо складання плану руху грошових коштів та якісного планування короткострокового кредиту;

– якщо характер ліквідний, то доцільно змінити структуру оборотних активів за допомогою вдосконалення виробничо-комерційного планування,

маркетингу, застосування специфічних інструментів управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю;

– якщо характер неплатоспроможності фінансово-потоківий, то виникає необхідність у підвищенні прибутку (у тому числі і через реалізацію інвестиційних проектів).

Проілюструємо методику використання результатів фінансового аналізу неплатоспроможності, а також покажемо його взаємозв'язок з іншими розділами плану оздоровлення підприємства.

З цією метою наведемо приклад по ФГ «Вперед-Агро», так як це підприємство є найбільш типовим для досліджуваної сукупності підприємств, про що свідчать наші дослідження. Основою фінансового оздоровлення є системний аналіз неплатоспроможності (розділ чотирьох планів фінансового оздоровлення), попередні результати якого представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Результати попереднього аналізу ФГ «Вперед-Агро»

Параметри	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1. Ступені несплати зобов'язань у строк, %	1	2	28	31	27
2. Характер поєднання грошових потоків, ((+) - приплив, (-) відтік), у тому числі					
- від поточної діяльності	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)
- від інвестиційної діяльності	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
- від фінансової діяльності	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
3. Значення коефіцієнта поточної ліквідності	12,30	12,87	0,10	0,09	0,11
4. Відповідність параметрам фінансової стійкості, ((+) - відповідність, (-) - невідповідність), у тому числі:					
а) значення коефіцієнта автономії більше 0,6	0,99 (+)	0,98 (+)	0,72 (+)	0,69 (+)	0,73 (+)
б) значення коефіцієнта маневреності більше 0,4	0,02 (-)	0,07 (-)	0,01 (-)	0,01 (-)	0,01 (-)
в) Запаси \leq (Власний капітал + Довгостроковий капітал) - Необоротні активи	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)
г) Необоротні активи \leq (Власний капітал + Довгостроковий капітал) - Запаси	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)

Значення ступеня несплати зобов'язань у строк розраховувалися у відповідно до методики визначення ефекту фактора часу у двійковій системі SWOT-аналізу. Для ФГ «Вперед-Агро» ефект фактору часу характеризується другим варіантом (таблиця 3.2) у зв'язку з нездатністю персоналу працювати в програмі Microsoft Excel. Це забезпечує оцінку в 27 балів. Відсутність графіка надходжень від продажу обумовлює зниження цієї оцінки на три бали. Підсумкова оцінка для ФГ «Вперед-Агро» визначається розмірі 24 бали. Така ситуація характеризується ступенем неплатоспроможності у вигляді 27 відсотків у 2023 року. Для оцінки наведених у таблиці 3.5 даних із позиції методики системного аналізу платоспроможності доцільно виявити характер неплатоспроможності ФГ «Вперед-Агро».

Таблиця 3.5

Визначення характеру неплатоспроможності ФГ «Вперед-Агро» за методикою системного аналізу неплатоспроможності

Параметри	Бали	Відсоток
1. Ефект фактору часу	8	40
2. Грошові потоки	5	25
3. Ліквідність	4	20
4. Фінансова стійкість	3	15
Сума балів	20	100

Дані таблиці 29 свідчать, що неплатоспроможність для ФГ «Вперед-Агро» має фінансово-потоківий характер (оцінка фінансової стійкості більше одного бала). Бальна оцінка у таблиці 3.5 дозволяє зробити обґрунтований висновок, що порядок подолання неплатоспроможності визначається послідовністю номер один на рисунку 3.2.

Оскільки найбільший вплив на неплатоспроможність вплинув ефект фактора часу, то в ФГ «Вперед-Агро» доцільно в першу чергу підвищувати кваліфікацію фахівців планового відділу у роботі з програмним забезпеченням, а також проводити планування по всіх рекомендованих розділах.

Висновки до третього розділу

1. Для ефективного управління платоспроможністю ФГ «Вперед-Агро» необхідним є використання автоматизованих систем управління фінансами (ERP, CRM) для моніторингу фінансових потоків у режимі реального часу, впровадження інструментів аналітики великих даних (Big Data) для прогнозування платоспроможності. Важливо створювати гнучкі бюджети, які можна швидко адаптувати до змін у зовнішньому середовищі.

2. За запропонованою двійковою системою SWOT-аналізу ми протестували аналізовані методики діагностики платоспроможності ФГ «Вперед-Агро». Ми задали необхідну суму балів у кількості 10. Результати практичної апробації показали, що жодна з діючих методик не забезпечує набору заданої суми. У зв'язку з цим виникає питання необхідності розробки нової методики діагностики платоспроможності.

3. У рамках розробленої нами методики системного аналізу неплатоспроможності ми досліджували можливі варіанти поєднання основних характеристик неплатоспроможності. Послідовність подолання неплатоспроможності представлена шістьма варіантами. Конкретні причини неплатоспроможності, - що виникають у рамках ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості викликають коливання сили впливу цих категорій на неплатоспроможність. Такий стан справ зумовлює різну питому вагу зазначених категорій у впливі на неплатоспроможність. Структура впливу зумовлює можливість ранжування ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості для цілей визначення послідовності нівелювання їх негативного впливу на платоспроможність.

4. Дослідження факторів, що впливають на неплатоспроможність, показало необхідність перегляду існуючих методик її діагностики з позиції їхньої адекватності цілям аналізу неплатоспроможності підприємства. Нами виділено та обґрунтовано як достатні три критерії відповідності цим цілям:

ефект чинника часу, грошові потоки та ліквідність. Застосування у комплексі з ними запропонованої двійкової системи SWOT- аналізу дозволило виявити недоліки існуючих алгоритмів визначення неплатоспроможності.

5. Виділення ефекту фактора часу як найважливішої характеристики неплатоспроможності визначило необхідність алгоритмізацію його розрахунку. З цією метою нами модифіковано двійкову система SWOT-аналізу. Запропонована методика її реалізації дозволяє визначати ступінь неплатоспроможності залежно від якості фінансової роботи для підприємства.

6. Існуючі методики діагностики неплатоспроможності не дозволяють повною мірою конкретизувати вплив ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості. Це визначило доцільність пошуку нового підходу до вирішення цієї проблеми. Розроблено методику системного аналізу неплатоспроможності, основною перевагою якої є можливість кількісної оцінки ступеня впливу цих факторів.

7. Результати діагностики неплатоспроможності є визначальними всіх етапах розробки плану фінансового оздоровлення. Використання методики системного аналізу неплатоспроможності дозволяє встановити раціональну послідовність ліквідації причин виникнення прострочених боргів, а також згрупувати заходи, спрямовані на фінансове оздоровлення підприємств, з причинного ознакою.

8. Значення ступеня несплати зобов'язань у строк розраховувалися у відповідно до методики визначення ефекту фактора часу у двійковій системі SWOT-аналізу. Для ФГ «Вперед-Агро» ефект фактору часу характеризується другим варіантом у зв'язку з нездатністю персоналу працювати в програмі Microsoft Excel. Це забезпечує оцінку в 27 балів. Відсутність графіка надходжень від продажу обумовлює зниження цієї оцінки на три бали. Підсумкова оцінка для ФГ «Вперед-Агро» визначається розмірі 24 бали. Така ситуація характеризується ступенем неплатоспроможності у вигляді 27 відсотків у 2023 року.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків та пропозицій:

1. Платоспроможність виступає основою для забезпечення стабільності господарської діяльності, ефективного управління фінансами та підтримки довіри з боку партнерів, інвесторів і кредиторів, адже в реаліях господарювання вітчизняних підприємств платоспроможність ускладнюється тривалою кризою неплатежів, постійним збільшенням дебіторської і кредиторської заборгованості, зменшенням виробничих потужностей, загостренням дефіциту фінансових ресурсів.

2. Фінансово-економічна безпека підприємства є ключовою складовою її сталого існування і розвитку. В умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби, становлення фінансово-економічної безпеки стає одним із головних завдань для підприємства будь-якого. Це дозволяє не тільки захистити його від зовнішніх та внутрішніх загроз, а й створити умови для стабільного зростання та розвитку. Фінансово-економічна безпека забезпечує захист від таких загроз, як банкрутство, неплатоспроможність, втрата ліквідності та зниження рентабельності.

3. Після проведення комплексної оцінки фінансового стану ФГ «Вперед-Агро» встановлено, що інтегрований показник фінансового стану знаходиться в межах від 9,63 в 2019 році до 9,13 в 2023 році та має значення «А», тобто наближене до ідеального.

4. Дані досліджень свідчать, що, підприємство ФГ «Вперед-Агро» має добрі результати в більшості складових економічної безпеки, особливо в інтелектуальній та техніко-технологічній сферах. Однак є області, де є потенціал для покращення, зокрема у сфері інновацій, інформаційної та фінансової безпеки, кадрової політики та екологічних стандартів. Для зміцнення загальної економічної безпеки ФГ «Вперед-Агро» рекомендується зосередити зусилля на вдосконаленні цих складових. Системне вдосконалення

кожної з складових безпеки дозволить досягти високих стандартів економічної безпеки та стабільності в майбутньому.

5. Зіставивши показники ліквідності, потрібно відмітити, що ліквідність балансу ФГ «Вперед-Агро» відрізняється від абсолютної, оскільки перша нерівність ($A1 \geq П1$) виконується лише за чотири роки (2019-2022 рр.) дві інші нерівності виконуються ($A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$).

6. Протягом періоду з 2019 по 2023 рік ФГ «Вперед-Агро» пережило певні фінансові труднощі, зокрема в 2022–2023 роках за всіма моделями (модель Терещенка О.О., модель Савицької Г.В., модель Саблука П.Т., модель Чупіса А.В.) знижувалися показники ліквідності.

7. Для ефективного управління платоспроможністю ФГ «Вперед-Агро» необхідним є використання автоматизованих систем управління фінансами (ERP, CRM) для моніторингу фінансових потоків у режимі реального часу, впровадження інструментів аналітики великих даних (Big Data) для прогнозування платоспроможності. Важливо створювати гнучкі бюджети, які можна швидко адаптувати до змін у зовнішньому середовищі.

8. За запропонованою двійковою системою SWOT-аналізу ми протестували аналізовані методики діагностики платоспроможності ФГ «Вперед-Агро». Ми задали необхідну суму балів у кількості 10. Результати практичної апробації показали, що жодна з діючих методик не забезпечує набору заданої суми. У зв'язку з цим виникає питання необхідності розробки нової методики діагностики платоспроможності.

9. У рамках розробленої нами методики системного аналізу неплатоспроможності ми досліджували можливі варіанти поєднання основних характеристик неплатоспроможності. Послідовність подолання неплатоспроможності представлена шістьма варіантами. Конкретні причини неплатоспроможності, - що виникають у рамках ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості викликають коливання сили впливу цих категорій на неплатоспроможність. Такий стан справ зумовлює різну питому вагу зазначених категорій у впливі на

неплатоспроможність. Структура впливу зумовлює можливість ранжування ефекту фактора часу, грошових потоків, ліквідності та фінансової стійкості для цілей визначення послідовності нівелювання їх негативного впливу на платоспроможність.

10. Дослідження факторів, що впливають на неплатоспроможність, показало необхідність перегляду існуючих методик її діагностики з позиції їхньої адекватності цілям аналізу неплатоспроможності підприємства. Нами виділено та обґрунтовано як достатні три критерії відповідності цим цілям: ефект чинника часу, грошові потоки та ліквідність. Застосування у комплексі з ними запропонованої двійкової системи SWOT- аналізу дозволило виявити недоліки існуючих алгоритмів визначення неплатоспроможності.

11. Виділення ефекту фактора часу як найважливішої характеристики неплатоспроможності визначило необхідність алгоритмізацію його розрахунку. З цією метою нами модифіковано двійкову система SWOT-аналізу. Запропонована методика її реалізації дозволяє визначати ступінь неплатоспроможності залежно від якості фінансової роботи для підприємства.

12. Значення ступеня несплати зобов'язань у строк розраховувалися у відповідно до методики визначення ефекту фактора часу у двійковій системі SWOT-аналізу. Для ФГ «Вперед-Агро» ефект фактору часу характеризується другим варіантом у зв'язку з нездатністю персоналу працювати в програмі Microsoft Excel. Це забезпечує оцінку в 27 балів. Відсутність графіка надходжень від продажу обумовлює зниження цієї оцінки на три бали. Підсумкова оцінка для ФГ «Вперед-Агро» визначається розмірі 24 бали. Така ситуація характеризується ступенем неплатоспроможності у вигляді 27 відсотків у 2023 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биба В.В., Лоза Т.В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка та держава*. 2015. №5. С.110-113.
2. Бойко А.М. Підвищення платоспроможності та запобігання банкрутству сільськогосподарських підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2008. Вип. 4(47). С.85-89.
3. Бондарчук Н.В., Педько А.С. Фінансово-економічна безпека як запорука розвитку малого підприємства. *Молодий вчений*. 2023 № 10 (1) С. 296-299.
4. Бондарчук Н.В., Фесенко А.В. Управління системою фінансової безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2023. № 9(61). С. 237-240.
5. Буркова Л.А. Оцінка ймовірності настання банкрутства підприємств металургійної галузі як складова визначення їх інвестиційної привабливості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №8. С. 34-39.
6. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників. *Економічний аналіз: зб. наук. Праць*. 2012. Вип. 10. Частина 2. С. 27-29.
7. Герастовська А.В., Слободян Н.Г. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняного підприємства (на прикладі ТОВ. «Андрушівський маслосирзавод»). *Держава та регіони*. 2020. №4(115). С. 128-133.
8. Голиков І.В. Сутність та еволюція поняття економічна безпека. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 309-314.
9. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. №10. С. 52-58.
10. Дубинська О.С. Визначення рівня фінансово-економічної безпеки на підставі аналізу фінансової звітності підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. Випуск 5. С. 112-122.
11. Економічна безпека підприємництва в Україні: монографія /

Ситник Г.В., Блакита Г.В., Гуляєва Н.М. та інш. Київ: Київськ. націонал.торго.-економ. ун-тет. 2020. 284 с.

12. Жулай Г.С. Механізм управління ефективністю діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2015. №20. С. 94-97.

13. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

14. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 14.06.2016 № 1414-VII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1414-19?test=XX7MfyrCSgkyjo1IZiL/8EcqH I4WIs80msh8Ie6>.

15. Іоргачова М.І., Коцюрубенко Г.М., Ковальова О.М. Платоспроможність суб'єкта господарювання: напрями її підвищення. *Економіка і суспільство*. 2023. № 14. С. 799-803

16. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8(134). С. 172-182.

17. Коваленко О.В., Склярєнко К.В. Банкрутство підприємств України: причини та наслідки. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_066.pdf.

18. Коваль О.А., Літус П.Р. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Ефективна економіка*, 2020. №12.

19. Ковальчук А.М. Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища. *Економіка підприємства*. 2020. №3. С. 152-159.

20. Ковальчук І.В. Економіка підприємства. К.: Знання, 2008. 679 с.

21. Колеснік Я.В., Сергієнко А.М. Діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2019. №22. С. 69-74.

22. Колосінська М.І., Бойда С.В., Семенко О.О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії. *Ефективна економіка*. 2020. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7830>

23. Краснокутська Н.С., Коптева Г.М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 14-19.
24. Ларіна Т.Ф., Фурса В.А. Зміцнення фінансово-економічної безпеки підприємства: проблеми та їх вирішення. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. 2019. С. 177-179. [URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/06_12_2019/pdf/5](https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/06_12_2019/pdf/5).
25. Лемішко О.О. Ліквідність сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання. *Вісник аграрної науки*. 2014. №12. С.56-59.
26. Лобова О.М., Ломоносов Д.С. Сучасна практика оцінки фінансового стану підприємств України із використанням національних моделей. *Економіка та держава*. 2020. №3. С. 94-99.
27. Математичне моделювання та інформаційні технології в аграрному секторі економіки: монографія / за ред. Н.К. Васильєвої. Дніпропетровськ: Біла К.О. 2016. 203 с.
28. Меліхова Т.О. Економічна безпека промислових підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-р екон. наук; (спец.) 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Класичний приватний ун-т. Запоріжжя. 2018. 40 с.
29. Меліхова Т.О. Оцінювання ймовірності банкрутства з метою підвищення фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2019. №10. С. 11-18.
30. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства від 19.01.2006 № 14 (із змінами). [URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=161074 &cat_id=32854](http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=161074 &cat_id=32854).
31. Мулик Т.О. Антикризова діагностика в контексті управління підприємств. *Economic Synergy*. 2023. Вип. 1(7). С. 220-245
32. Мулик Т., Гуцаленко Л., Мулик, Я. Розвиток системи обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю та платоспроможністю

підприємства в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*, 2024 № 62.

URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-148>

33. Назаренко І.М. Методичний підхід до оцінки забезпеченості капіталом сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2016. №4. С.8-13.

34. Новіченко Л.С. Платоспроможність суб'єкта господарювання: сутність, економічний аналіз та напрями підвищення. *Наукові перспективи*. 2022. № 3(21). С. 83-93.

35. Нусінов В.Я., Буркова Л.А. Оцінювання ймовірності настання банкрутства підприємств з урахуванням горизонту прогнозування. *Агросвіт*. 2021. №7-8. С. 18-25.

36. Нусінов В.Я., Буркова Л.А. Розробка матриць якісного оцінювання ймовірності початку процедури банкрутства підприємств на підставі кількісних методів розрахунків. *Економіка та держава*. 2021. №4. С. 12-17.

37. Олесенко І.С. Платоспроможність підприємства в системі забезпечення фінансової безпеки: сутність та роль. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 12/3. С. 45-51.

38. Палій Г.В. управління платоспроможністю підприємства в сучасних умовах. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17138/2626.pdf?sequence=3>.

39. Пілецька С.Т., Мягких І.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах економіки знань. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2640/2558>.

40. Пономарьов І.Ф., Полякова Е.І., Легченко О.А. Удосконалення механізму управління політикою платоспроможності підприємства URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/2016>

41. Преображенська О.С. Особливості управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2020. №3. С. 384-387

42. Рогатіна Л.П. Формування та управління розвитком фінансово-

економічної безпеки підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2020. № 15(3). С. 86-88.

43. Синельник Л.С. SWOT-аналіз як один із можливих інструментів оцінки факторів впливу на платоспроможність підприємства. *Економіка та держава*. 2012. №10. С. 62-64.

44. Сніткіна І.А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2019. С. 179-183

45. Стасюк Л. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності на прикладі ПАТ «ХЗКПУ «ПригмаПрес». *Галицький економічний вісник*. 2019. Т. 44. № 1. С. 154-161.

46. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 366-369. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/76.pdf>

47. Терен Г.М. Підходи до трактування ліквідності підприємства. *Агросвіт*. 2014. №23. С. 67-71.

48. Терен Г.М. Система методологічних елементів аналізу ліквідності сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2017. №21. С. 30-34.

49. Ткаченко О.С. Неплатоспроможність, як ознака фінансової нестабільності сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету, Серія «Економічні науки»*. 2015. Випуск 15. С. 126-128.

50. Ткаченко О.С., Єрмілов Р.В., Чернуха О.В. Фінансово-економічна безпека як складова системи управління підприємством. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/issue/view/32>.

51. Толпежніков Р. О., Толпежнікова Т. Г., Третьяков А. Г. Міжнародні підходи до удосконалення платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7034>.

52. Томчук О.Ф. Ааналіз платіжної спроможності підприємства та відображення її в обліку: сутність, класифікація, оцінка. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/2463-Текст%20статті-2376-1-10-20230621%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/2463-Текст%20статті-2376-1-10-20230621%20(1).pdf)

53. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434с.

54. Фоміна О.В., Сопко В.В., Августова О.О. Управління платоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7973>

55. Харченко О.С. Управління платоспроможністю підприємства в системі економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 1. С. 55-59.

56. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. К.: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

57. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

58. Чемчикаленко Р.А., Яременко В.Г., Павленко О.О. Удосконалення системи діагностики платоспроможності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 15. С. 780-784. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/118.pdf

59. Чернуха О.В. Фінансова стійкість підприємства в системі управління фінансово-економічною безпекою. *Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С. 210-211.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Оцінка майна та капіталу ФГ «Вперед-Агро» за 2019-2023 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
	Майно - усього	927,3	1576,9	2341,0	3078,1	3359,4	362,28
1	Необоротні активи	100,0	150,6	996,5	1200,7	1037,0	1037,00
1.1	Основні засоби	97,2	146,5	985,3	1186,1	1008,4	1037,45
1.2	Довгострокові біологічні активи	-	-	-	-	-	-
2	Оборотні активи	827,3	1426,3	1344,5	1877,4	2322,4	280,72
2.1	Запаси	149,5	125,2	323,0	185,0	542,4	362,81
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	48,8	354,3	35,9	54,9	92,1	188,73
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	21,3	111,6	27,5	32,8	9,1	42,72
2.4	Інші оборотні активи	607,7	835,2	958,1	1604,7	1678,8	276,25
2.5	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
3	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-
	Капітал - усього	927,1	1576,9	2341,0	3078,1	3359,4	362,36
4.	Власний капітал	921,4	1540,7	1693,0	2117,4	2452,0	266,12
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	-	-	-	-	-	-
5.	Зобов'язання і забезпечення	5,7	36,2	648,0	960,7	907,4	15919,30
5.1	Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-
5.2	Поточні зобов'язання	5,7	36,2	648,0	960,7	907,4	15919,30
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	5,7	20,6	505,0	412,6	697,4	12235,09

ДОДАТОК Б

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ФГ «Вперед-Агро» за
2019-2023 рр.

№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн.</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	255	257	339	1227	1678	658,56
2	Надійшло за рік	1	23	328	104	46	4600,00
3	Вибуло за рік	0	7	14	29	37	-
4	Вартість основних засобів на кінець року	257	339	1227	1678	1795	697,90
5	Нараховано амортизації за рік	32	32	50	250	295	915,22
6	Знос основних засобів: а) на початок року	128	160	192	242	492	384,90
	б) на кінець року	160	192	242	492	787	491,63
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис. грн.	2,4	81,6	888,4	450,8	117,0	4875,0
8	Темп зростання (зниження), %	100,9	131,7	362,2	136,7	107,0	6,0
9	Темп приросту (зменшення), %	0,9	31,7	262,2	36,7	7,0	6,0
10	Коефіцієнт оновлення, %	0,4	6,8	26,7	6,2	2,6	2,2
11	Коефіцієнт вибуття, %	0,0	2,7	4,1	2,4	2,2	2,2
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	257,2	24,6	4,4	26,1	279,6	22,4
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	0,0	30,4	4,3	27,9	80,4	80,4
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	0,0	132,3	1,3	26,8	174,9	174,9
15	Період обороту, років	8,0	9,2	15,8	5,8	5,9	74,1
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	50,2	62,2	56,8	19,7	29,3	-20,8
	б) на кінець року	62,8	74,8	71,4	40,1	46,9	-15,9
17	Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	49,8	37,8	43,2	80,3	70,7	20,8
	б) на кінець року	37,2	25,2	28,6	59,9	53,1	15,9

ДОДАТОК В

Фінансові результати діяльності ФГ «Вперед-Агро», тис. грн.

№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1041	2425	2215	3212	4583	440,24
2	Операційні витрати, у тому числі: а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	805	2002	1945	2788	3966	492,92
	б) адміністративні витрати;	-	-	-	-	-	-
	в) витрати на збут;	-	-	-	-	-	-
	г) інші операційні витрати.	-	-	-	-	-	-
3	Валовий прибуток (збиток)	236	423	270	424	617	260,96
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	22,71	17,44	12,17	13,21	13,46	-9,25
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	237	423	270	424	617	259,97
6	Фінансові та інвестиційні доходи	96	197	20	0	0	-
7	Фінансові та інвестиційні витрати	0	0	0	0	0	-
8	Фінансовий результат до оподаткування	333	620	290	424	617	185,20
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
10	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-	-	-	-	-	-
11	Чистий прибуток (збиток)	333	620	290	424	617	185,20
12	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	32,00	25,57	13,10	13,21	13,46	-18,54
16	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	140,91	146,63	107,60	100,00	100,00	-40,91

ДОДАТОК Д

Оцінка фінансової стійкості ФГ «Вперед-Агро» за 2019-2023 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,99	0,98	0,72	0,69	0,73	73,44
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,01	0,02	0,28	0,31	0,27	4393,28
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	161,65	42,56	2,61	2,20	2,70	1,67
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,01	0,02	0,38	0,45	0,37	5982,07
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	-	-	-	-	-	-
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	821	1390	697	917	1415	172,27
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,99	0,97	0,52	0,49	0,61	61,37
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	5,49	11,10	2,16	4,96	2,61	47,48
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,02	0,07	0,01	0,01	0,00	12,51
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,27	0,17	0,56	0,45	0,46	173,52
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,10	0,09	0,42	0,39	0,30	286,37
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,62	0,57	0,20	0,29	0,44	70,44
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	8,27	9,47	1,35	1,56	2,24	27,07

ДОДАТОК Е

Оцінка ділової активності ФГ «Вперед-Агро» за 2019-2023 рр.

№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1041,0	2424,9	2214,7	3212,3	4582,9	440,24
2	Операційні витрати	-	-	-	-	-	-
3	Середньорічна вартість капіталу	984,2	1252,0	1959,0	2709,6	3218,8	327,06
4	Середньорічна вартість необоротних активів	954,9	1231,1	1616,9	1905,2	2284,7	239,27
5	Середньорічна вартість оборотних активів	116,1	125,3	573,6	1098,6	1118,9	964,11
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	110,8	137,4	224,1	254,0	363,7	328,25
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	29,9	201,6	195,1	45,4	73,5	245,82
8	Середньорічна вартість власного капіталу	954,9	1231,1	1616,9	1905,2	2284,7	239,27
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	29,3	13,2	17,0	12,8	164,2	560,41
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	1,06	1,94	1,13	1,19	1,42	134,61
11	Фондовіддача необоротних активів, грн.	1,09	1,97	1,37	1,69	2,01	183,99
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів	8,97	19,35	3,86	2,92	4,10	45,66
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	40	19	93	123	88	219
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	9,40	17,65	9,88	12,65	12,60	134,12
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	38	20	36	28	29	74,56
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	34,82	12,03	11,35	70,76	62,35	179,09
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	10	30	32	5	6	55,84
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,09	1,97	1,37	1,69	2,01	183,99
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	330	183	263	214	179	54,35
20	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	-	-	-	-	-	-
21	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	-	-	-	-	-	-

ДОДАТОК 3

Моделі ймовірності банкрутства

Модель	Автор	Набір показників для діагностики ймовірності банкрутства
Діагностика банкрутства (проведення експрес-аналізу фінансового стану)	Саблук П.Т. [111]	Коефіцієнта Бівера; рентабельності активів (6-8% свідчить про благополучний стан); відношення зобов'язань до активів (благополучний стан оцінюється, якщо цей показник < 37%); відношення суми власного капіталу та необоротних активів до суми активів (благополучний стан оцінюється в 0,4); відношення обігових активів до короткострокових зобов'язань (сприятливий стан, коли показник дорівнює більше 1).
Модель прогнозування ризику банкрутства для аграрних підприємств	Чупіс А.В. [160]	КОК - відношення оборотного капіталу до активів; КФЗ - відношення залученого капіталу до власного.
$Z = -1,3496 - 0,6183\text{КОК} + 0,6867 + \text{КФЗ}$		
Модель діагностики фінансової кризи	Терещенко О.О. [125]	де X1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань; X2 – відношення валюти балансу до зобов'язань; X3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів; X4 – відношення прибутку до виручки; X5 – відношення виробничих запасів до виручки; X6 – відношення виручки до основного капіталу. $Z > 2$ – банкрутство не загрожує, $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена, $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.
$Z = 1,5 X1 + 0,08 X2 + 10 X3 + 5 X4 + 0,3 X5 + 0,1 X6$		
Модель діагностики ризику банкрутства сільськогосподарських підприємств	Савицька Г.В. [112]	X1- доля власного оборотного капіталу у формуванні оборотних активів, коефіцієнт; X2 – співвідношення оборотного і основного капіталу; X3 – коефіцієнт оборотності сукупного капіталу (відношення чистої виручки до загальної суми капіталу); X4 – рентабельність активів підприємства; X5 – коефіцієнт фінансової незалежності (питома вага власного капіталу у загальній валюті балансу). $Z > 8$ – ймовірність банкрутства низька або відсутня; від 5 до 7,99 низька; від 3 до 4,99 середня; нижче 3 велика; – нижче 1 100 %
$Z = 0,111 X1 + 13,239 X2 + 1,676 X3 + 0,515 X4 + 3,8 X5$		

ДОДАТОК К

Пропонована двійкова система SWOT-аналізу методик діагностики платоспроможності (неплатоспроможності) підприємства

№	Питання	Порядковий номер відповідної групи методик					
		1	2	3	4	5	6
1	Чи враховується специфіка підприємств?	0	0	1	0	0	0
2	Чи є підсумкові оціночні показники?	1	1	1	0	0	0
3	Чи є вагові значення показників?	1	1	1	0	0	0
4	Відома методика визначення вагових значень показників?	1	0	1	0	0	0
5	Чи є нормативи?	1	1	1	0	0	1
6	Чи обґрунтовані нормативи для вітчизняних підприємств?	0	0	1	0	0	1
7	Крім балансових використовуються дані інших форм звітності	0	0	0	1	1	1
8	Чи беруть участь у розрахунку показники ліквідності?	1	1	1	1	0	1
9	Чи можна визначити ефект фактора часу?	0	0	0	0	1	0
10	Чи прості розрахунки?	0	1	1	1	1	1
11	Чи можливе застосування даних аналітичного обліку?	0	0	0	0	0	1
12	Чи застосовна методика для періоду менше кварталу?	0	0	0	0	1	1
13	Розрахунок здійснюється відповідно до концепції грошових потоків?	0	0	0	1	0	1
14	Чи враховує методика рух грошових потоків?	0	0	0	1	0	1
15	Підсумкова сума балів	5	5	8	5	4	9